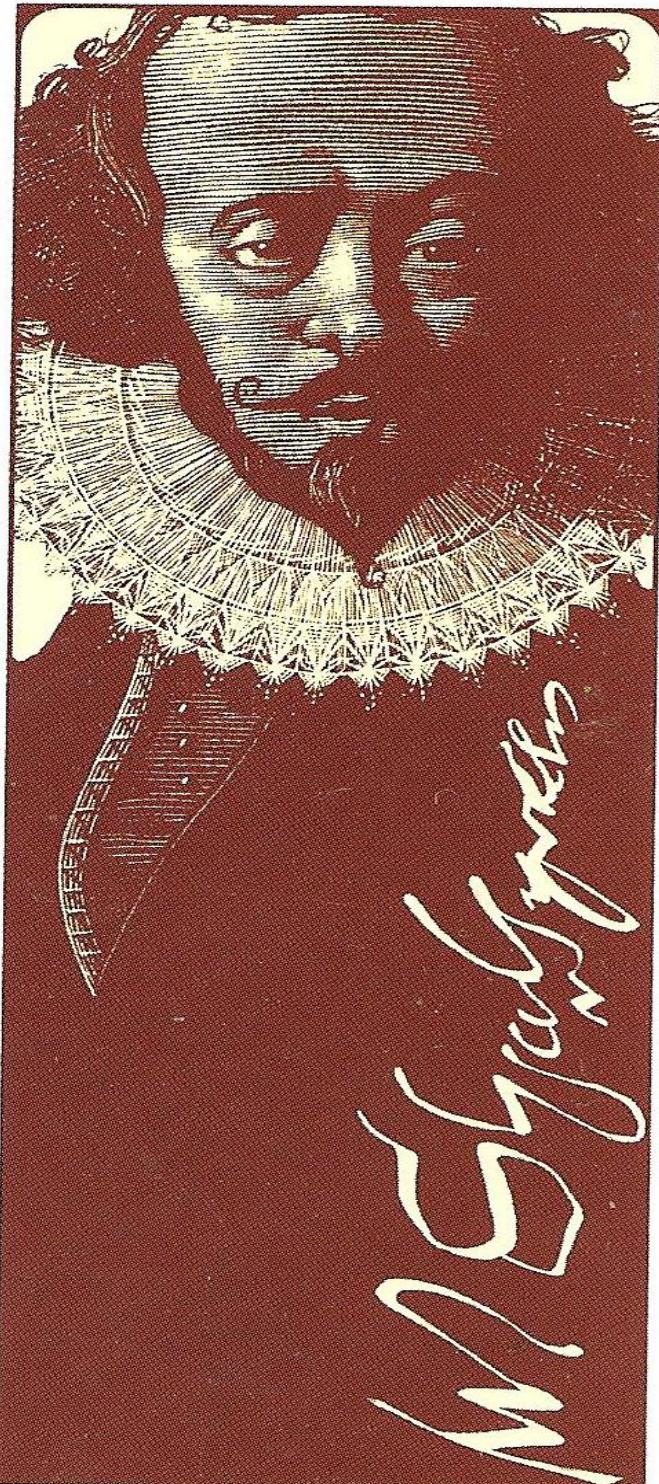

Уилям Шекспир

СОНЕТИ

УИЛЯМ ШЕКСПИР

СОНЕТИ

Превод: Валери Петров

chitanka.info

ВАЛЕРИ ПЕТРОВ

ЗА ВРЕМЕТО И ВЕЧНОСТТА

Те били три сестри, но много различни: Времето непрекъснато раждало, а Вечността била безплодна; но когато някое от децата на Времето се оказвало много хубаво, Вечността го обиквала и осиновявала... Тази метафора от едно стихотворение на Самуил Маршак сякаш се отнася пряко до Шекспировите сонети, защото той е техен преводач и защото те наистина имат всички шансове да останат завинаги в паметта на човечеството — вече е общоприето мнението, че тази огърлица от лирични бисери представлява един от най-високите върхове в поезията на европейския Ренесанс.

Нека кажем нещо за нея и за времето, в което тя е била създадена.

Ренесансът се развива в английската поезия през втората половина на XVI в. Сонетът, в частност, родил се в Италия на Данте, Петрарка, Микеланджело и Тасо и присаден във Франция от Плеядата, начало с Ронсар, преживява на английския остров бурен разцвет в края на века, когато само през годините 1591–1597 били публикувани ни повече, ни по-малко 1200 сонета; с новия век, след Шекспировата поредица — а може би и благодарение на нея — сонетната форма, изглежда, изчерпала възможностите си и започнал спадът на модата. Главни предходници на Шекспир в полето на сонета са Томас Уайт и Хенри Съри, които въвели в Англия темите и формите на петракистката поезия, първият лежал в Тауър на няколко пъти, вторият завършил живота си на дръвника; изящният Филип Сидни със своята сонетна поредица „Астрофел и Стела“; Едмънд Спенсър, автор, освен на известната поема „Кралицата на феите“, още и на сонетната сбирка „Аморети“.

Първо съобщение за сонетите на Шекспир, дошло до нас, е това на издателя Франсиз Мирз, който в един преглед на творби от своето време под наслов „Съкровищница на разума“ (1598) говори за „сладостните сонети на Шекспир“, които се четели в приятелски кръг.

През следващата година (1599) в антологията „Влюбеният пилигрим“ са публикувани два Шекспирови сонета — № 138 и 144. Цели десет години по-късно издателят Томас Торп, навярно без съдействието и може би и без знанието на автора, публикува в отделна книжка „Сонетите на Шекспир, непечатани никога досега“ (1609). Това е изданието, чийто текст си остава меродавен и до ден днешен. Но кога са били създадени сонетите? По този въпрос има спорове, но сякаш надделява мнението, че времето на тяхното написване се движи в границите 1593–1599, т.е., че те са плод не на младия лирик, а на повече от 30-годишния — зрял за онова време — драматург, който вече се е готвил за своя „Хамлет“.

При това за Шекспир сонетите не са пръв опит в полето на „чистата“ поезия. Преди тях — 1593 г. — е била издадена от лондонския печатар Фийлд неговата поема „Венера и Адонис“, заимстваша от Овидий мотива за чувствената любов на зрялата богиня към красавия, но хладен към нея младеж. Тази поема имала голям успех — тя претърпяла до 1636 г. цели 13 издания и макар да не била откритие на жанра, била имитирана от мнозина Шекспирови съвременници. Сам Шекспир през следващата година издал втора подобна поема — „Озлочествяването на Лукреция“ със сюжет от легендарната история на Рим, но тя, изглежда, не е имала успеха на първата му творба.

Любопитно е, че днешното признание на сонетите съвсем не се е утвърдило изведнъж. Актьорите Хемингдж и Кондел, приятели на Шекспир, например не ги включват в своето посмъртно издание „in folio“ на неговите творби (1623), а в 1640-а поетът Джон Бенсън, издавайки ги, си позволява да ги подрежда посвоему и да заменя навсякъде в тях скандалното „той“ за обекта на нежното чувство с моралното „тя“ (но за това ще стане дума по-нататък). Изобщо „Сонетите“ изпускат момента си — те се оказват твърде ренесансово ясни, когато вече вкусовете в Англия били завладени от „метафизическата“ усложненост на Джон Дън, в когото днешната модерна поезия вижда свой предходник; а по-късно пък ги засенчва в родината им класицизмът, внесен от Франция. „Не препечатваме сонетите и другите поеми на Шекспир — пише в края на XVIII в. един от най-добрите негови познавачи, — защото и най-строгият указ на Парламента не би могъл да предразположи читателите в тяхна полза.“

Как често иронията на критиците се обръща срещу самите тях! Само няколко години по-късно вълната на немския романтизъм, написал върху знамето си името „Шекспир“, ще залее упорствашата родина на поета и ще я накара да го оцени поновому. Сега и Колридж, и Кийтс, и цялата Езерна школа ще говорят със суперлативи за него и от тях ще тръгне невероятно обширна възвхаваща литература за същите тези стихове, които дори Парламентът не можел да защити.

Няколко думи във връзка с текста. С три изключения 154-те сонета на сбирката спазват формата на така наречения английски сонет, по-лека за стихотвореца от тази на италианския. Тя се състои от три четиристишия — обикновено в петостъпен ямб — без римовна зависимост помежду си и с един римуван куплет накрая, синтезиращ основната идея на сонета. Кой и защо е подредил сонетите по начина, който знаем от изданието на Торп, не е ясно — правени са много опити да се подредят те другояче, но от тези опити, изглежда, не се е получило нищо добро. Тъй както са подредени в това „пиратско“ издание, сонетите образуват три групи от гледна точка на съдържанието и на адресатите: първите 126 са адресирани към един млад Приятел; в следващите 26 се появява нов образ — Смуглата дама. Последните 2 перифразират една и съща тема, свързана с някакъв лековит извор. За реалните личности, стоящи зад героите на сонетите, има много предположения и нищо сигурно. Преди всичко дали Азът на сонетите е самият Шекспир или някакъв откъснат от него лиричен герой и ако първото предположение е вярно, дали поредицата отразява реално лично преживяване на поета? Почвата тук е несигурна. Кой би могъл да бъде Приятелят? Най-напред не е изключено много сонети от първата група да се отнасят не до мъж, а до жена (и дори до различни жени или мъже) — в английския език двата рода не са тъй ясно изразени, както в нашия, и мнението, че повечето от сонетите са обикновена любовна лирика, е преобладавало до края на XVIII в. И все пак Приятелят е налице в поредицата. Кой може да е той? Най-вероятните кандидати са двама: Хенри Ризли (Henry Wriothesley), граф Саутхампън, на когото Шекспир е посветил двете си поеми; и Уилям Хърбърт (William Herbert), граф Пембрук, комуто споменатите Хемингдж и Кондел посвещават своето издание на Шекспировите творби. Тези предположения са свързани с факта, че изданието на Торп е посветено „на единствения породител на следващите сонети, мистър

W. H.“, но това „мистър“ не подхожда за графове, а и посвещението е подписано с инициалите не на Шекспир, а на издателя, така че не е изключено въпросният W. H. да е „породил“ само издаването на книгата... За първообраз на Смуглата дама пък се сочи любовницата на Пембрук, Мери Фитън, но и това не е сигурно. Колкото до прототипа на едно четвърто лице — Поетът съперник, което се мярка в няколко сонета, тук всеки по-голям Шекспиров съвременник се оказва възможен — Кристофър Марлоу, Джордж Чапмън, Джон Дън...

Какви са основните теми и отношения между тези действащи лица? Едно първо, доминиращо отношение, е това между Аз-а и по-младия, явно по-високопоставен Приятел. Това отношение може би ще шокира някои читатели, но те трябва да имат предвид тогавашния култ на мъжката дружба между младите хуманисти от горните слоеве на обществото, тяхната гореща възторженост и традициите на ренесансовия платонизъм, който е поставял духовната връзка между представители на един и същ или различен пол над биологичната любов между мъжа и жената, придавайки на тази връзка цялата пълнота на любовните преживявания. И нещо повече: в това течение, идещо от Италия, след сонетите на Петrarка, посветени на безплътната му Лаура, култът на платоничната любов слива естетическия и етическия принцип в един върховен стремеж към божествената душа; тук любовното чувство отрича плътската си съставка, за да се пречисти и сублимира, и в този стремеж мъжът като обект на поетовото чувство има предимство пред жената, чиято хубост не е тъй чиста, будейки у мъжа плътски желания... Върху този културен фон българският читател трябва да прибави и обстоятелството, че английският език има само една дума — love — за нашите „любов“ и „обич“...

И така в първата част на поредицата отношенията между двамата приятели се развива безбурно, хармонично: началните 17 сонета, варианти на една и съща, сякаш зададена тема, дори съветват Приятеля да се задоми, за да се сдобие с наследник. Но по-нататък сред стиховете, утвърждаващи силата и трайността на чувствата у пишещия и възхваляващи по традиция външните и вътрешните качества на Приятеля, започват да се обаждат дисхармонични нотки — нови чувства завладяват душата на лиричния герой: изблици на ревност, мъки от временната раздяла, укори, подозрения, моменти на разкаяние

от собствената измяна, страхове от нетрайността на връзката, сблъсъци с общоприетия морал, протест срещу несправедливостта на обществото, предчувства за края и т.н... Тонът на сонетите се изменя още по-силно, когато в тях се намесва едно второ отношение: леките странични флиртове, които се забелязват тук-таме в началото, са изместени от бурното увлечение на героя по споменатата, изглежда, не особено красива, но от това не по-малко капризна брюнетка, чиято власт Аз-ът на сонетите не може да отхвърли. Хармонията изчезва напълно, прогонена от остър драматизъм. В сложния триъгълник между Първото лице, Приятеля и очевидно споделяната от двамата Смугла дама не остава и помен от спокойствието на първите сонети — страданието излиза на преден план... Преплетени с тези чувства, се развиват и успоредни теми, между които е главна тази за ефимерността на всичко и за изкуството — това на автора в частност! — единствен победител над времето.

Тази структура на Шекспировия сонетен сборник е близка до италианската традиция, при която красотата на младия приятел е била удобна тема за дворцовите поети, зависими от знатния и щедър покровител. Характерно за тях е и това, че те често завършват сонетните си нанизи с покаяния на автора, който се е поддал на женските съблазни и жестоко е пострадал в резултат на това — нещо, което всъщност е налице и в Шекспировата поредица. Но възможно ли е все пак тя да е плод само на културните условности на времето? Едва ли ще е така. Макар да познаваме способността на великия драматург да се превъплъща в своите герои, не можем да допуснем, че облечено в условностите и може би хипертрофирано от тях, в основата на поредицата не се крие едно реално преживяване.

Но в какво се състои главната ценност на „Сонетите“? За да я осъзнаем напълно, трябва преди всичко — както при всеки литературен факт, който отстои от нас на векове — да си дадем сметка колко идеи, чувства, изразни средства на тази лирична поредица, които са сега за нас разбираеми от само себе си, „общи места“, дори баналности, всеизвестни похвати са били навремето пробиви в стария начин на мислене и възприемане на света, нови оттенъци на чувствата, смели открития на художествени средства. Свързването на психичния живот например с механиката на Вселената, на душевния пейзаж с обективната природа — всички тези неща са Ренесанс. Те могат да ни

изглеждат сега поетически условности, но са станали такива впоследствие, докато у Шекспир са израз на едно рязко отхвърляне на аристотелизма. Човекът се слива с Природата в нещо като биполярна Вселена. Той, в разрез с догмите на средновековното християнство, се оказва венец на всичко съществуващо, като от своя страна достига апогея си в Любовта, която го пречиства от покварата на света. Тя — Любовта — е зенитът на Човека-Сънце. И многозначителен факт: в нито един сонет не се говори за Божественото начало. Най-много се споменава Фортуна, и то без особено уважение — повече като Случайност, отколкото като Фатум. Всемогъщо изглежда само Времето, но и над него има нещо по-силно и това нещо е Изкуството. Изкуството пък е дело човешко и следователно Човекът — макар крехък, бързо вехнешъ като цветята и смесващ се накрая с пръстта — тържествува и над Времето. И безсмъртието му се оказва не трансцендентално, не в небесата: при все че в сонетите се говори за рая и ада, те всъщност се споменават някак си по инерция и понякога в хумористичен тон (№ 144), а истинското безсмъртие се постига според Шекспир по два пътя: единият е този на естественото, сега бихме го нарекли биологично, възпроизвеждане, а другият, както се каза, е на изкуството, коетоувековечава човешкия образ. Разбира се, и двата пътя са несъвършени — първият не спасява индивида, а вторият го запечатва само като художествено отражение. Но къде е дошло безсмъртието на „индивидуалната“ душа? Тази „модерност“ дори подвежда и ни кара да се учудваме, когато в други моменти усещаме, че Шекспир е все пак син на епохата си.

Изкуството — както споменахме — е една друга тема на сонетите. Често Шекспир скромничи, казва, че поезията създавала несъвършени копия на природната красота, нарича стиха си „недодялан“, а себе си „неграмотен псалт“ в сравнение с поизисканите свои братя по перо, но това самоподценяване е неискрено — то влиза в явно противоречие с много по-честото хорациевско твърдение, че това, което авторът създава, е вечно, способно да надживее най-трайните паметници. А защо неговото изкуство е такова? Защото е просто, искрено и безискуствено — твърди на много места Шекспир, — защото, правдиво, вярно на модела и на себе си, не се приспособява към нетрайните моди, защото е близко до Природата. Последната от своя страна все пак си остава по-богата от всяко

изкуство и затова изкуството е толкова по-високо, колкото повече се е приближило до нея. Така кръгът „Природа — Човек — Изкуство“ се затваря.

И наистина, ако подирим главното качество на Шекспировото изкуство, така както то се е проявило в сонетите, това качество ще се окаже именно правдивостта му, близостта му до природата и живота. Колко живот диша в тези сонети, колко пластично нарисувани пейзажи — сякаш се вглеждаш в подробностите от фона на италиански ренесансов портрет! И как вярно са предадени картините на годишните времена: пролетта, през която дори мрачният Сатурн се смее и танцува (№ 98); зимата със смразената гола гора (№ 5); есента със заскреженото сено, което друса в колата брадата си като мъртвец в катафалка (№ 12); какво богатство на багри, сякаш слушаш прочутите концерти на Вивалди! И колко сочен бит гъмжи в сонетите, колко реалии: коне, шпори, подробности от тоалета, лечебни средства, юридически термини, търговски детайли — всичко това изпълва тези уж само любовни стихове! Сред тях намират място дори пълни с хумор сцени, като тази със стопанката, погнала кокошката си!... Разбира се, както във всяка стихосбирка, така и тук не всички сонети са на еднаква висота, а има сред тях и някои явни несполуки (и те са винаги там, където великият автор — да, и той! — е платил данък на модата); но това са отделни случаи. По правило Шекспир следва своята линия, с която се противопоставя на по-изкушените в галантното писане свои събратя; макар че в тази му полемика с тях не може да се разбере къде свършва естетическата позиция, къде започва съперничеството за благосклонността на Приятеля...

И все пак главното, в което проличава гениалният писател, е не толкова рисуването на природата и бита, колкото проникването в човека, разкриването на човешката душевност. „Най е труден стръмний път/ от сърцето до перото“ — пише един немски поет, преведен от Пенчо Славейков. Трудностите по този път са пак в съблазните на модните „красивости“. Тях именно Шекспир с лекота преодолява, за да стигне до своето сърце и да го разкрие на нашето. И странен парадокс: в много сонети авторът твърди, че сам щял да умре и изчезне безследно, докато Приятелят му щял да остане в неговите стихове неуязвим за времето и жив за потомците. Може би си е вярвал, може би е следвал литературната конвенция, но какво се е получило? И

Приятелят, и Смуглата дама, и Поетът съперник, макар да узnavаме доста неща за тях, си остават за нас очертани само в общи линии и за вътрешния им живот узnavаме твърде малко, а виж, пищещият, споменът за когото щял да трае колкото камбанния звън на неговото погребение, се явява пред нас три века по-късно, жив, релефен, пулсиращ, с всичките си мисли, чувства, настроения, с цялата си душевност! И колко точен, тънък, оттенъчен е този самоанализ, и колко е той не сухо-аналитичен, а топъл, противоречив, започващ е едно утвърждение, самоотричащ се след миг, твърдящ след още миг нещо трето... Спомена се, че Шекспир влиза в борба с модните похвати на своето време, но той често постига и победите си с помощта на тези похвати. Той наистина е „сладостен“ и вгледаме ли се внимателно в образите му, вслушаме ли се в музиката на словата му, ние оставаме очаровани, като на днешното състезание по фигурно пързаляме, от точността, изяществото и поезията, които са влети в старата „задължителна програма“ на сонетната форма; но вникнем ли по-внимателно в текста, забелязваме, че всички тези тропи — каламбури, полисемии, сравнения, метафори, анафори, оксиморони и т.н. — са в повечето случаи, да, игра на изисканости, но същевременно и средства, чрез които майсторски е постигнато изразяването на душевни състояния и движения в най-тънката възможна нюансировка. „Шекспир — и няма край!“ — както е казал Гьоте, един друг „безкраен“ поет.

И накрая две думи за проблемите при превода. Споменатата вече разлика в граматиката на двата езика прави тъй, че преводачът трябва да определя категорично пола на адресата в много случаи, в които оригиналът оставя на читателя да реши този въпрос за себе си. Друго — и по-важно — е постоянното оплакване на преводачите от английски: този език е много по-„сгъстен“ от нашия и вече само по тази причина 10-те или 11-те срички на стиха могат да поберат в оригинала много повече не само информация, но и поезия... В резултат не малко от бароковото богатство, от тънкостите на изразите, от прецизността на мислите неизбежно се губи. Финалът на № 87 казва по смисъл: „Насън се виждах крал, събудих се — нищо подобно!“ Как това да бъде предадено на български тъй живо и просто, както е в оригинала? Сякаш стихът се отнася за самия преводач: бленувал е, че ще преведе всичко „по кралски“, но се събужда — no such matter! И

все пак това е Шекспир и нещо от хубостта на поезията му ще е останало. Тук пишещият разчита и на читателя; затова и завършва с чудесния надпис на Пол Валери, издълбан върху фасадата на една прочута парижка изложбена сграда, който казваше приблизително следното: „От теб зависи дали ще мълча, или ще говоря. Приятелю, не влизай без желание!“

В. П.

1–50

1

*От хубавото чакаме приплод,
та щом цвета му есен зла пролази,
за него спомен, пълен със живот,
в наследника му свеж да се опази.
А ти, сгоден за образа си млад,
сам пламъка си храниш със гориво
и мъчиши ни в обилието с глад,
хабейки своя чар немилостиво.
Ти, който като вестник на Април,
света за да красиш, сред нас живееш,
съкровището свое в пъпка скрил,
скъпернико, ти, трупайки, пилееш.
Но сам умреш ли, знай, ще си изял —
от лакомство — и общия ни дял!*

2

*Четиресетгодишната обсада
лика ти щом с окопи набразди,
от днешната ти пищна дреха млада
едва ли ще останат и следи.
Тогава, ако някой те запита
къде си скрил предишния си плам,
към взор угаснал в очница изпита
да сочиш гордо с пръст, ще бъде срам.*

*А би била далече по-богата
похвалата, когато му речеш:
— Тук, в тоз мой син е моята отплата
за буйните ми дни като младеж!
Тъй подмладен, макар и с бели власи —
затоплена ще видиш пак кръвта си.*

3

*Огледай се и образа си млад
сгълчи за туй, че грях към всички прави
с това, че послесмъртен дубликат
не ще от хубостта си да остави.
Нима не чака мъжския ти плуг
която искаш девственица нива,
или видял си себелюбец друг
тъй в гроба си потомство да зарива?
Днес майка ти към своя майски ден
чрез твойта младост връща се обратно,
ще виждаш ти, от бръчки набразден,
в сина си свойто юношество златно.
А щом не щеш, умри си единак
и споменът за теб да тъне в мрак!*

4

*Красавецо, младежския си чар
прахосваши за собствена изгода,
но този чар го дава не във дар,
а само в заем щедрата Природа.
А щом е тъй, скъпернико красив,
защо ѝ харчиш влога без остатък —
нали затуй, чаровнико, си жив,*

*живот и чар да предадеш нататък?
Ти алчен си за себе си, но знай,
човек така сам себе си предава,
и щом Природата ти каже: „Край!“,
каква ще ти е сметката тогава?*

*А син, повторил твоите черти,
могъл би вместо теб да я плати.*

5

*Минутите, тъй майсторски създали
лика, на който радва се светът,
след някой ден със радост на вандали
сегашния му чар ще разрушат.*

*Тъй Времето неспиращо помита
на лятото пира във своя бяг —
лесът е гол, без птичата си свита,
мъртвило е навред, и мраз, и сняг.
В тез ледни дни, без мириса, извлечен
и пазен във затворче от стъкло,
за летния разкош недълговечен
какво да ни напомни би могло?*

*А цветето, парфюм което дава,
с най-ценното от себе си остава.*

6

*Затуй преди студените ръце
на зимата да сmrъзнат твойта шума,
във нечие моминско стъкънце
ти скътай на нетрайното парфюма.
Не ще е грях, ако получиши ти
с богата лихва влога си обратно*

*и нека те тоз влог обогати
със копия от теб десетократно.
Така ще бъдеш десет пъти жив,
повторил хубостта си десет пъти,
и слаба ще е твойта смърт против
живота безконечен на рода ти.*

*Красив си ти: на червея в пръстта
не давай тази своя красота!*

7

*Виж, в росна утрин слънцето когато
по източния хълм се възкачи,
как всички към венеца му от злато
отправят верноподани очи.
И сепак, като царствен юначага,
щом стигне то небесния зенит,
пак погледът на всички се протяга
със почит към сияния му вид.
Но привечер, когато — старче жалко —
заслиза то по западния път,
о, как очите, верни преди малко,
от прежното величие странят!*

*Без син останал, знай, и теб очаква
съдба със таз на слънцето еднаква!*

8

*Ти, който сам си музика, защо си
от музиката често нажален?
Би трябвало тя радост да ти носи,
а не да те държи в печален плен.
Но тъй е: в таз хармония щастлива*

*към теб отправен чуващ укор ти
за туй, че на душата си мотива
оставил си самотно да звънти.*

*И ето звук от звука отзук взима,
три гласа във съзвучие звучат,
като че ли семейно пеят трима —
стопанинът, жена му и синът.*

*И чуваши ти във всяка тяхна нота:
„Самотният е никой във живота!“*

9

*Нима от страх вдовица да не плаче,
хабиши ти сам дареното на теб?*

*Но без дете умреш ли, туй ще значи
да хвърлиш над света вдовишки креп.
И двойно ще те жали той, загдето
свой двойник млад не си оставил тук,
понеже за вдовицата в детето
повтаря се покойният съпруг.*

*Прахосникът богатства разпилява,
но те у друг опазват се все пак,
а хубостта отлита като плява,
не мине ли в плода от нежен брак.*

*Щом тъй без жал към себе си сме ние,
гръдта любов към другите не крие!*

10

*Срамувай се! — Към себе си нехаен,
ти обич нямаш и към никой друг.
Светът е влюбен в твоя лик омаен,
но явно ти си чужд към всички тук.*

*Защото, сам със себе си във свада,
оказваш се към себе си свиреп
и сам подриваш хубавата сграда,
която да крепиш е дълг за теб.
Послушай ме! Омразата не бива
да дишаш в дом тъй мил и съвършен.
Стори и мисълта си милостива
като лика ти, от любов към мен —
пусли свеж прираст, който хубостта ти
към бъдните човеци ще препрати!*

11

*Повяхвайки, възражда се старика,
когато кълн е пуснал млад и свеж —
кръвта, която в твоя син ще блика,
ти своя би могъл да назовеш.
Туй правило във времето държи ни;
без него хлад и мрак ще зацарят.
Отхвърлим ли го, за шейсет години
ще свърши окончателно светът.
За грозните природата не плаче —
те могат да остават и без плод;
от хубавите иска тя обаче
да дават красота на тоз живот.
Ти, скъп печат, създаден си нататък
да размножаваш своя отпечатък.*

12

*Щом видя как препускат часовете,
как нощ поглъща веселия ден,
как бързо вехне пролетното цвете,*

16

*перчемът чер как блъсва посребрен,
как шумата отлита, жълта, жалка,
там, гдето са пладнували стада,
сеното в скреж — мъртвец във катафалка —
как друса между ритлите брада;
щом видя всичко туй, със страх тогава
запитвам се, какво ще правиш ты,
когато всяка хубост преминава
тъй бързо, както следната цъфти,
и само син един би имал сила
срещу Смъртта, цвета ти покосила.*

13

*Такъв да би останал, но, уви
такъв ще си, дордето тук те има.
Затуй се своеевременно готови
да победиш смъртта неотвратима.
На друг след теб ти своя образ дай,
и хубостта, която взел си в заем,
без срок ще е, и ти ще си без край
във своето потомство узнаваем.
Кой дом зарязва, ако би могъл
да го спаси от сигурна разруха,
когато вънка вие вихър зъл
и вред е мрак и мраз, и гибел глуха?
Баща си помниши. Сам баща стани,
та син ти да те помни в бъдни дни!*

14

*Гадател съм, но моята наука
планети и комети не следи*

*и не предсказва на едни сполука,
на други — неуспехи и беди.
Не мога да предричам ясно време
или, обратно — дъжд и вихър зъл,
ни от князете кой превес ще вземе,
по свода да предвидя бих могъл.
Но в твоя взор за мен по-ясно свети,
отколкото в небесния чертеж,
че истина и хубост ще са слети
във тоз, когото ти ще създадеш.
А иначе със твоя край вещая
на хубостта и истината края.*

15

*Когато гледам всяка твар зелена
как вехне, не оставяйки следи,
и как и ние — сенки върху сцена —
по заповед на тайнствени звезди —
като растения за кратка слава
към слънцето ствол пускаме висок,
и как след време помен не остава
от буйствата на младия ни сок,
пред толкова нетрайност младостта ти
аз повече от всякога ценя,
предчувствуващи как Времето ще прати
във черна нощ на чара ти деня.*

*И в битка с ненаситната му жажда
стихът ми нова младост ти присажда.*

16

Защо обаче сам не встъпиши в бой

18

*с годините, към нас неумолими,
защо не ги сразиш по начин свой,
по-сигурен от бедните ми рими?
Към твоя цял, тъй млад и свеж, с привет
девица не една обръща взори,
мечтаеики по-точно от портрет
в лехата си без грях да те повтори.
Така животът ще те обнови
по вечния закон на естеството
чрез чудо, за което са, уви,
безпомощни боите и перото.
Предал се, оцелей! Чрез мъжки плам
за бъдното извай лика си сам!*

17

*Че качества си имал толкоз много,
как утре ще докаже моят стих,
макар че половината, ей Богу,
от всички тях, знам, в него умъртвих?
Но дарба ако имах пък такава,
че да предам обноски, поглед, глас,
ще кажат всички: — Преувеличава.
Къде такива ангели сред нас! —
И тези мои листи пожълтели,
със твоя образ, възхваляван в тях,
ще бъдат като врели-некипели
на старец изкуфял, предмет на смях.
Виж, син ако създал си, ще те има
и в неговия лик, и в мойта рима.*

18

19

*Дали да те сравня със летен ден?
Ти по си мил от него, по-умерен.
Излива се и лете дъжд студен,
засенчва ни и лете облак черен.
Небесното око ту лее зной,
ту златният му лик се в облак скрива;
в природата творения безброй
тъй губят свойта хубост променлива.
А твойто лято студ не ще скове,
то няма да отмине бързотечно,
то вечно ще е в тези стихове,
създадени, за да живеят вечно.*
*Дорде око чете, уста шепти,
ще дишат те и в тях ще дишаш ти.*

19

*Сковавай, Време, тигровата паст
и плодната земя превръщай в камък,
льва оставяй да ръмжи без власт,
и феникса^[1] — да гине в своя пламък;
със този свой летеж-водовъртеж
печал и смях редувай всекичасно,
върши злодейства, колкото си щеш,
освен едно, най-грозно и ужасно:
лика на моя мил със зъл резец
недей дълба, безжалостни тиране,
о, нека той за дивен образец
на бъдните човеци да остане.*

*Пък ако не, рушителю крилат,
стихът ми, знай, ще го опази млад!*

20

20

*Лицето ти без никакво белило
със женския ти чар ме заплени;
сърцето ти, и то е женски мило,
без женските кокетни хитрини.
Красавец млад от благородна школа,
в обносите и сдържан, и открит,
ти с погледа си звезден двата пола
към себе си влечеш като магнит.
Природата създавала е вещо
от теб жена със образ съвършен,
но сетне присадила ти е нещо,
за радост на жените, не на мен.
Щом тъй е, нека стори ни богати —
с наслада тях, а мене с обичта ти!*

21

*Не съм от тез, които в стих, разпален
от нечие изписано лице,
към Музите^[2], за пример идеален,
прострели умоляващи ръце,
сравняват го със слънцето, с луната,
със морски бисер и с априлски цвет,
със всяка скъпоценност, нам позната
под облия въздушен всеобят...
Аз вярно хубостта ти ще опиша,
каквато е, от земно потекло,
и тя ще се окаже не по-низша —
появрай! — от чиято да било.*

*За примери звездите друг да свали
не съм ти продавач, та да те хваля!*

22

21

*Додето ти си млад, огледалата,
че бил съм стар, не ще ме убедят,
но зърна ли на времето браздата
по твоя лик, ще знам, че съм на път.
Защото на сърцето облекло е
лицето, и щом ти си младолик,
аз, който съм ти дал сърцето свое,
не мога да съм вътрешно стариk.
Аз също тъй, получил в дар от тебе
сърцето ти, в гръдта си го прибрах,
така че, както дойка пази бебе,
да пазим свойте младости чрез тях!*

*И знай, че ако моито в теб посърне,
то твойто няма никой да ти върне.*

23

*Подобно слаб актьор, от страх във миг
забравил текста си, или подобно
на мъж гневлив, останал без език
от прилива на чувството си злобно,
и аз така мълча, смутен и ням,
на любовта забравил етикета,
усетил под товара ѝ голям,
че словото след чувствата ще крета.
Затуй да бъдат тежен адвокат
и ходатай тез мои книжки скромни —
по-сигурно от някой по-устат
гласът им ням за мен ще ти припомни.*

*Учи се ти дачуваш в тях с очи
безмълвната ми нежност как звучи!*

24

22

*Окото ми художник сякаш стана
и тъй изписа твоето лице,
че то като във рамка се обхвана
във мойто очаровано сърце.
И ето те, висиш в ателието
на моята гръд, дълбоко туха в мен,
широкият прозорец на което
със твоя бистър взор е остъклен.
Съдействуват си погледите: моя
рисува красотата ти, а ти
през своя пускаш слънцето и то я
огрява, като жива да трепти.*

*Но с външности играе си окото —
в сърцето не прониква то, горкото!*

25

*Тоз, който е за щастие роден,
да се гордее с почести и знатство —
аз нямам тез неща, ала на мен
е дадено по-инакво богатство.
Щом князът му го гледа с ведър вид,
разцъфва фаворитът като невен,
но клюмва този същи фаворит,
щом погледът на княза блесне гневен.
Героят от сражения безброй
разхожда се с осанка горделива,
но хукне ли в един-единствен бой,
честта от своята книга го изтрива.*

*А твърдо любещ и до смърт любим,
аз царствам върху трон непоклатим!*

26

23

*Кралю на любовта ми, на когото
васал ще съм до сетния си ден,
изпращам ти тоз подвиг на перото,
свидетел не за дарбата във мен,
а за дълга ми, който по размери
е тъй голям, че дребният ми дар
слова за него трудно ще намери
без подсказ мил от своя господар.*

*Дано звезда закрилница най-сетне
откликне се на жаркия ми зов
и мантия подхождаща наметне
над моята опърпана любов.*

*А дотогаз край теб не ще се мярна
да ти натрапвам свойта обич вярна.*

27

*В леглото подир труд или след път,
аз хвърлям на умората ярема,
но тялото отдъхва, а духът
в обратно направление поема.
И мислите се връщат у дома —
поклонници, във свойта вяра крепки —
и нощем в непрогледната тъма
държат открыти морните ми клепки,
дорде ликът ти се яви пред мен,
макар въобразаем, сладко ясен,
като брилянт във мрака окачен,
за да го стори не така ужасен.*

*Тъй, телом или духом, дружес мой,
аз не намирам ден и нощ покой.*

28

24

*Но как да бъда радостен, кажи,
без капка сън, без миг почивка блага,
деният когато денем ми тежи,
нощта когато нощем му помага?
Макар да са врази един на друг,
те в сговор са. Той пълни ме с умора,
а тя ме пита: „Кой те прати тук,
далеч от своя мил, сред чужди хора?“
Аз моля него, спомняйки му как
ти слънцето заместваш в мрачно време
а нея — като казвам, че по мрак
могла би за звездица да те вземе.
Но с мъки всеки ден е зареден
и всяка нощ по-дълга е от ден!*

29

*Когато и бездушната Съдба,
и хората ме гледат с неприязън,
аз пълня свода с горестна молба
и питам го, защо съм тъй наказан,
и искам като тоз да съм богат
и като онзи хубав и прославен,
и виждам се лишен от благодат,
онеправдан, отхвърлен и забравен.
Но както съм готов да се меня,
за теб си спомням и това ми стига,
за да запея химни за деня
със радостния глас на чучулига.*

*Да, твойта обич дава ми криле
и смяна не желая със крале!*

30

*Когато мисълта ми през нощта
на съд повиква спомени далечни,
прежалените някога неща
пак къртят глъбините ми сърдечни.
И рузват пак сълзите ми на мъж
по гласове във мрака отзукали,
и плащам пак заплащани веднъж
увреди, неустойки и печали,
и тъна във загубени дела,
нешастия, банкроти и фалити,
и уж си е скръбта ми отишла,
а сметките ѝ, ей ги пак открити...*

*Но щом за теб си спомня, мили, ти
заплащаши ми провали и щети.*

31

*В гръдта ти бият множество сърца,
които считах от години спрели,
в лика ти виждам скъпите лица
на толкова приятели измрели!
Безчет сълзи на искрена любов
над гроба им аз лях тъй дълго време,
а те били във гроб укрити нов,
достоен любовта ми да приеме.
Ти този гроб си, ти си този склеп,
у теб, събрани, всички тях ги има,
и всички завещали са на теб
частта любов, на тях от мен дължима.*

*В сърце, в лице, ти всички тях си слял
и мене, с любовта ми, имаш цял!*

32

*А надживееш ли деня, във който
ще съм отвъд желания предел,
случайно срещунал две слова от моято
перо на стихотворец неумел,
с напредъка словесен извини ги
и приеми ги за страстита във тях,
макар сред други автори и книги
наивни да изглеждат и за смях.
Кажи си: „Ако Музата на тоя
приятел мой бе жива между нас,
тя плод би дала по-добър с развой
на живите от днешния Парнас^[3].*

*Харесвам тях за тяхното изкуство,
но старият по-искрен е по чувство!“*

33

*Аз дни съм виждал, слънцето когато
над билото подало бодър лик,
ливади и реки превръща в злато
с изкуство на небесен алхимик,
а след това, на облак позволило
да скрие в було образа му млад,
към запада отправя се унило,
оставяйки света ни в мрак и хлад.
Така и моято слънчице сияйно
огря ме със топлик благословен,
но щастието беше краткотрайно —
ах, облак чер затули го за мен!...*

*И все таки духът ми не унива:
игрите на слънцата са такива!*

34

*Защо ли предвеша ми ясен ден,
о, слънце мое, друже мой сърдечен,
та бурята да връхлети над мен,
поел на път, по летному облечен?
Със топъл лъч сега сушиш ты сам
лицето ми, но цяр това не дава —
не ни лекува нежният балсам,
щом в раната заразата остава.
Обратно взимаш своите слова,
разкайваш се, видял ме как линея,
но болката не стихва от това,
че каел се виновният за нея...*

*Но тез сълзи... Ах, чувствам: ты със тях
откупваш — като с перли — своя грях!*

35

*Към свойта грешка не бъди тъй строг —
живее червей в пъпката красива,
размъства се кристалният поток
и облак чер луна и слънце скрива.
Тук всички грешни сме. И аз сред тях
греша, че тези примери ти давам
и сам се черня, като твоя грях
така несъразмерно оправдавам.
Ищец съм уж, а ето ме готов
вината на ответника да крия
и смесвайки ненавист и любов
в защита, странна и за мен самия,
ти ставам помагач, крадецо мил,
най-свидното за мене похитил!*

36

*Приемам, ще живеем като двама,
макар че любовта ни е една,
така че върху теб и сянка няма
да се простре от моите петна.
Едничък трепет във едно ни слива,
но злобен зид разделя ни на две;
той нежната ни връзка не убива,
но граби ѝ тъй много часове!
И с поздрав, който трудноуловим е,
аз пазя те от клюки и от срам,
и ти зарад доброто свое име
приветстваш ме със кимване едвам.*

*Така да е! Тъй всичко в нас едно е,
че чувствам твойто име като свое.*

37

*Тъй както немощен баща следи
на буйния си син игрите мили,
и аз, осакатен от рой беди,
утеха виждам в твойте млади сили.
Зашото хубав, умен, знaten, млад,
във тебе идеалът въплътен е,
и аз към тази божа благодат
присаждам обичта си, кълн от мене.
И вече от беди не съм разбит,
а плъзва в мен млад сок въобразаем,
и жив съм, и усещам се честит,
зрънце от твойта слава взел назаем.*

*Бъди с каквото щеш ощастливен —
щом имам теб, то влива се и в мен!*

38

29

*Как скромната ми Музা би могла
да няма теми, тебе щом те има,
предмет достоен за безчет дела
от царството на сладостната рима?
Благодари на себе си, ако
в тез мои редове откриеш смисъл —
творба, добра за твоето око,
със твоя помощ кой не би написал?
Бъди за нас десета Муза ти,
от деветте по-свежа десет пъти,
та в стихове на други да блести,
излял се в тях завинаги, духа ти,
а моите, ако с мене не умрат —
похвалата за теб, за мен трудът!*

39

*Да те възпяя искал бих, но как,
когато си добрата част от мене
и пишайки за теб, излиза пак,
че в моя чест стихът ми съчинен е?
Затуй поисках да се разделим,
та славеният кой е, да е ясно,
и дарът ми, на теб един дължим,
до тебе да достига всекичасно.
Раздяла със любимия, как ти
душите ни би пекла на жарава,
човек ако не можеше с мечти
безкрайните ти дни да съкраща
и тъй, с възхвали в стихотворна реч
да бъде близък с който е далеч!*

40

30

*Любими мой, любимите вземи ми —
с какво това ще те обогати?
Игрите, мой любими, с тях са мними,
а мене с любовта ми имаш ти!
Ако, любими, от любов към мене
си ми я взел, на жерства съм готов.
По-зле е, ако плътското ламтене
те кара да я взимаш без любов.
Прощавам ти, крадецо драг, загдето
от просяк грабиш сетния петак,
макар че от любим боли сърцето
по-болно, знай, отколкото от враг.
До смърт мъчи ме, прелест похотливи,
ала недей с вражда ме доубива!*

41

*За тези твои мили изневери,
когато охладнявал си към мен,
човек могъл би прошка да намери
в това, че още млад си и зелен.
Да, хубав си — и всяка те желае,
чаровен — и те търси не една;
а от жена роденият кога е
издържал пред покана на жена?
Но този път упреква те сърцето
затуй, че красота и млада плът
те пратиха във мойто царство, гдето
би трябвало две клетви да те спрат.*

*Нешастен аз! От скръб и яд бледнея,
измамен дваж: от тебе и от нея!*

42

*Че тя е твоя, туй не е беда,
макар да бе на мене много близка;
че ти си неин, тази болка, да,
далече по-жестоко ме потиска.
Но аз ви знам: ти любиш я все пак,
защото знаеш, че на мен е мила,
тъй както тя, затуй, че си ми драг,
на тебе да отстъпи е склонила.
И губя теб, за да спечели тя,
а ти за да спечелиши, губя нея,
и да се мъча тъй ми се отия,
че казвам си, за да я преживея:
Със милия съм аз съединен
и значи тя обича само мен!*

43

*Когато спя, по-ясно виждам аз,
понеже денем всичко е невзрачно,
а нощем твоят образ е елмаз,
прогонващ обкръжението мрачно.
И мисля си, как станал плът и кръв,
ще бъде той блестящ и непомътен,
щом блясъкът му нощем е такъв,
когато само призрак е безплътен!
Да, как ли като с Божи благослов,
наяве, жив, ти цял ще ме залееш,
щом нощем като сянка, о, любов,
в дълбокия ми сън тъй дивно грееш!*

*Денят без теб е тъмна нощ за мен,
нощта ми с твоя лик е ясен ден.*

44

*Да беше мисъл тежкото ми тяло,
преграда да го спре не би могла;
оттук, където съм, то би летяло
към тебе с бързината на стрела.
В секунда, през земи и океани,
се бих оказал, гдето дишаш ти,
понеже щом помислим, мисълта ни
е там, загдето тръгва да лети.
Но мисъл аз не съм и ходът бавен
на Времето е моята беда,
защото — тъй си мисля — съм направен
навсярно от земя и от вода^[4],
които със теглото си голямо
порой от тежки сълзи раждат само.*

45

*Но въздухът и огънят са част
и те от мен. На тях пък дай летене!
Това са моята мисъл, моята страсть,
сновещи бързо между теб и мене.
Но пратя ли тез две стихии в път
като гонци на твоите услуги,
останали самички, в моята гръб
печално натежават двете други,
и чак докато върнат се онез
ефирни две, които съм ти пратил,
цял ставам, чул от тях — тъй както днес —
че жив и здрав е скъпият приятел.*

*Но кратка радостта е: жаден пак,
пак пращам ги към теб и хлътвам в мрак.*

46

*Очите и сърцето водят спор
кой повече над тебе има право —
очите те държат във своя взор,
към себе си сърцето тегли здраво.
То казва, че във моите гърди
те пази, недостъпно за очите;
противната страна със жар твърди,
че в техния кристал ликът ти скрит е.
Достига се до съд и той, в състав
от мисли, все живеещи в сърцето,
отсъждада кой е крив и кой е прав,
издавайки решение, с което:
очите взимат зряния покров,
сърцето — съкровената любов.*

47

*Но случва се сърцето и очите
съюз да сключват в някой тежък ден,
когато то брои с въздишки дните,
и креят те, че ти не си до мен.
Очите ми с чертите ти тогава
предлагат на сърцето дивен пир,
а друг път тях сърцето пък гощава
със мислите за техния кумир.
Тъй всяко, по път за мен неведом,
чрез лик и мисъл ти си в мойта гръд,
защото стигат мислите ми вредом,
където си, а те когато спят,
тогава твоят лик ги буди, ето,
за радост на очите и сърцето!*

48

*На тръгване как мъчеше ме страх
за всяка най-ненужна дреболия
и колко се грижливо постарах
от пръстите безчестни да я скрия!
А теб, от мойте накити най-скъп,
теб, чийто блясък ми съгрява дните,
теб, главна моя радост, главна скръб,
оставих те за плячка на крадците.
Не те укрих в сандък със катинар,
а тук, в сърцето свое благородно,
където си безспорен господар
да влизаш и излизаш най-свободно.*

*А ти и свят човек би съблазнил
и знам, ще те откраднат, другче мил!*

49

*За този ден — далеч да бъде той! —
когато почнат първите досади
и мойте недостатъци безброй
пред своя съд разсъдъкът извади;
за този ден, когато, без да спреш,
със хладен взор ще минеш покрай мен ти
и любовта, загубила летеж,
ще почне да претегля аргументи;
за този ден се готовя отсега
и свойто недостойнство ти признавам,
и вдигнал длан, заклевам се с тъга,
че твоята страна ще защитавам:
ти прав ще си да бъдеш с мен суро,
аз — крив, да искаам твоята любов.*

50

*Ах, как ужасно пътят ми тежи
и колко са ми мислите унили,
когато всеки преход ми множи
от милия делящите ме мили!
Под мене и под техния товар
сломеното от труд четириного
усеща, че тоз негов господар,
по всичко си личи, не бърза много.
Дори като пришпоря го до кръв,
то хода си от туй не ускорява,
а само с хрип отвръща ми такъв,
че той със друга шпора ме ранява,
зашото чувам упрека му тъп:
„Къде, оставил радост, гониш скръб!“*

[1] феникс (мит.) — Приказна птица, съществуваща „в един екземпляр“, която, щом бивала заплашена от смъртта, се самоизгаряла и възкръсвала от пепелта си. ↑

[2] „.... Музите...“ (мит.) — В гръцкия пантеон седемте Музи били богини на отделните изкуства. ↑

[3] Парнас (мит.) — Планина в Гърция, обитавана според вярването от бога на изкуствата Аполон и от музите. Тук смисълът е: «сред днешните поети». ↑

[4] „.... от земя и от вода...“ — Според древните философи светът бил изграден от четири елемента (стихии) — земя, вода, въздух и огън. ↑

51–100

51

*Тъй склонно е сърцето да прости
на кончето за неговия мързел —
натам, където ще ми липсваши ти,
наистина, защо съм се забързал?
Но как ще му прости за бавността
на връщане към теб, към теб, когато
и вихрите, запенили уста,
щешибам с нетърпение крилато?
Тогава сам ще се превърна в плам,
от твойта близост, слънце мое чудно,
и в миг спешил се — с благодарност, знам —
ще викна тъй към кончето си мудно:
— Преди аз бързах, ти се противи;
сега аз тичам, ти след мен върви!*

52

*Тъй както богаташът само рядко
парите си брои, разбран добре,
че може удоволствието сладко
от честа употреба да замре,
и както рядко вмъква календаря
сред делнициите празничния ден,
и рядко в колието се повтаря
брилянтът, в златна рамчица вгнезден,*

*тъй точно, мой приятелю, от скрина
на времето те рядко вадя аз,
подобно скъпа дреха от коприна,
държана за тържествения час.*

*Сърцето с радост, вярвай ми, еднаква
се среща с теб и срещата очаква.*

53

*Едничка сянка хвърлят всички живи
и чудно, от какво си сътворен,
та в толкоз сенки, копия правдиви,
повтаряш се навсякъде за мен!*

*Адониса^[1] описеш ли, той даже
копира бледо твоите черти;
вземи Елена^[2], и ще се окаже,
че тя — в одежда гръцка — пак си ти.
Природата, тя също подражава
на тебе, образец за красота,
и свежа като теб напролет става,
и щедра като теб през есента.*

*Във всяка хубост виждам външността ти,
по вярност само нямаш дубликати!*

54

*Красивото ний повече ценим,
щом слее красота със вярна дума —
на розата цветът ни е любим,
защото му е сладостен парфюма.
И шипката разтваря розов цвет
над стъбълце, обсипано с бодили,*

*тя също тъй сред пролетния свят
кокетничи с листенцата си мили,
но нейното е външно и до век
и никому затуй не е приятно;
със розите е иначе — човек
от тях извлича масло ароматно.*

*Аз твойта вярност също изцедих —
увехнеш ли, ще лъхаш в моя стих.*

55

*Ни мраморът, ни твърдият гранит
на гробниците знатни ще успеят,
макар така внушителни на вид,
могъщия ми стих да надживеят.
Във него ти, възпял от мойта реч,
звукеща над размириците злобни,
ще устоиш на Марсовия меч^[3],
повалящ истуканите надгробни.
Над времето, над кръв и прах, и тлен,
ти в мойте рими ще живееш вечно,
от хубост и от слава осенен
пред взора на потомството далечно,
и жив ще си до Праведния съд
за тез, които знаят да четат!*

56

*Любов, крепни отново и отново,
бъди като глада ни упорит,
чиито клещи стисват пак сурово
тоз, който преди малко бил е сут!*

*И нека твойто зрение, преяло
от сладостта на милия предмет,
във него пак се впери, огладняло
и лакомо, като пчела на мед.
И да приличат дните ни без среща
на океан, двамина разделил
и сторил обичта им по-гореща
и всекиго на другия по-мил;
или на лютата зима, през която
по-жаждано е слънчевото лято!*

57

*Аз роб съм твой и нямам грижи други,
освен по всяко време на деня
слуга да съм на твоите услуги,
без личното си време да ценя.
Дори не ми е, вярвай ми, горчиво,
„довиждане“ когато ми речеш,
стрелките не кълна нетърпеливо
— щом няма те — за техния бавеж,
не се запитвам де си и с кого си
и нивга не избухвам в гняв нелеп,
а само обляжавам, без въпроси,
щастливците, които са със теб.*

*Владей ме! Любовта ми е такава,
че злото и през ум не ми минава.*

58

*Опазил ме, мой мили, оня бог,
чиято мош ме твой васал направи,
на крачките ти страж да стана строг*

*и да слухтя за твоите забави!
О, нека страдам — щом съм роб злочест —
когато се от мене отстраняваш,
и нека от устата ми протест
не те рани, когато ме раняваш!
Върви, върви, владетелю мой млад,
че мъчиши ме, не бих могъл да скрия —
прищевките ти хвърлят ме във ад,
но прошката за тях е в теб самия.
Аз чакам те, без разлика дали
игрите ти добри са, или зли.*

59

*Щом няма нищо ново под небето,
нелепост ще е някой да роди
повторно, като новост, туй, което
е вече съществувало преди.
О, ако можех някак, в своята мисъл
завърнал се столетия назад,
да видя как в слова те би описал
поетът от класическия свят,
така че от стиха му да узная
дали е в днешно време хубостта
по-висша или низша от оная,
живяла по античните места.
Аз вярвам: оня свят пред теб едва ли
ще има със какво да се похвали.*

60

*Подобно на Вълни към стръмен бряг
минутите една зад друга тичат*

41

*напред, напред и в шумния си бяг
над пенните си гребени надничат.*

*Отрокът в този ширен океан
към своята върховна точка лази,
но тъкмо е със зрялост увенчан,
нападат го планетните омрази.*

*И Времето, дарило го преди
с природна красота и свежса слава,
челото му без жал сега бразди
и даровете свои разрушава.*

*Но твоя образ аз със своя стих
от зата ми десница защитих.*

61

*Дали ми ти изпращаши своя лик
през тежките ми клепки да прозира,
така че дълги нощи до светлик
от него ни за миг да нямам мира?*

*Дали ми ти изпращаши своя дух
далеч от теб, по пътища незнайни,
да рови, към защитни речи глух,
в позора на простъпките ми тайни?*

*Не, твойта обич няма толкоз мош,
не тя, а мойта, много по-могъща,
ме кара да будувам всяка нощ
и в страж на верността ти ме превръща,
когато, ах, усещам те оттук
далеч от мен и недалеч от друг!*

62

Към себе си любов ме облада

42

*и завладя духа и всичко в мене,
не знам какво да сторя с таз беда,
тъй здраво в мен порокът вкоренен е.
По хубост равен с мен не виждам тук
и честен като мене не познавам,
в каквото си помисля, всеки друг,
и то със много педи, надвишавам!
Но своя оstarял и сбръкан лик
в случайно огледало щом погледна,
таз моя самовлюбеност във миг
ме клъвва във сърцето с болка ледна:
Аз, хвалейки се, теб съм виждал в мен,
край теб съм се усещал подмладен!*

63

*За този ден, когато като мен,
изпит и изсушен, със потно теме,
приятелят ми бъде съкрушен
от силата на яростното Време,
когато младостта му хлътне в мрак
и челото му бръчките прорежат,
и старец сух, протъпти мършав крак,
където нявга тичал е младежът,
за този ден съм днес въоръжил
перото си, във бой с Косача^[4] злобен
да браня хубостта на своя мил
за времето след камъка надгробен.*

*Да, в полъха на моя стих крилат
ще диша той, красив иечно млад!*

64

*Когато гледам Времето как срива
корони и царства с един замах
и кулите със трайност горделива
как стават под косата му на прах;
когато гледам тука как морето
погъльща къс от пясъчния бряг,
а другаде пространството отнето
на сушата смиreno връща пак;
когато гледам смени и разруха
да властват вред, уплаха ме гнети,
че злият Старец в пазвата си глуха
и моя скъп любим ще похити.*

*И в радостта скърбя, като те любя,
че имам туй, което ще загубя.*

65

*Щом бронз, гранит, земя, вода безбрежна
не могат се опази от смъртта,
как би могла, от росен цвет по-нежна,
безсмъртна да е твойта красота?
Как пролетният полъх връх ще вземе
над пристъпа на яростните дни,
когато вечният рушител Време
разяжда твърдокаменни стени?
О, мрачна мисъл! Как да не потъне
във времето тоз негов бисер пръв,
крака на часовете кой ще спъне
и спре неутолимата им стръв,
освен — по чудо — черното мастило,
сред мрака чер лика му осветило.*

66

*Зова смъртта. До гърлото съм си
заслугата да виждам просекиня,
и глупостта — в костюм със бисер шит,
и честността — удавена във тиня,
и простия език — немил-недраг,
и пъченето — признак за наука,
и чистото моминство — във бардак,
и почестите — пръскани наслука,
и нрава строг — покварен от властта,
и гордото достойнство — на заплата,
и творчеството — с вързани уста,
и правдата — във служба на лъжата.*

*Охотно с тази смрад се бих простил,
но как да те оставя, друже мил?*

67

*Ах, нужно ли е да живее той
сред толкова развала и поквара,
та като щит пороците безброй
да му използват името и чара
и себе си да мажат с багрила,
дано със него сбъркame ги ние —
фалишива роза сякаш би могла
естествена окраска да добие?
Защо, защо на тоя свят разплут
живее той със славата си млада,
когато е Природата в банкррут
и вече свежа кръв ѝ липсва в склада?*

*Знам, с него спомня тя на тоя свят
как беден е и как е бил богат.*

68

*Тоз негов лик е знак от минал ден,
ден искрен както днешните цветя са,
когато този свят не е бил в плен
на новите ни средства за украса;
когато още никой не е смял
от мъртъв череп къдрите да снеме,
та те, когато оня е изтлял,
кощунствено да кичат второ теме.
Тоз негов лик ни спомня минал век,
век, носещ чистота неотразима,
когато с чужди пролети човек
не е красил безлистната си зима.*

*Той тук е, фалша днешен да сравни
със хубостта от нявгашните дни.*

69

*За многото ти качества, които
са видими, дори и твоят враг
с възторг и одобрение открыто
отдава ти дължимото все пак.
Но в хора от хвалби за вънността ти,
долитащи от близо и далеч,
долавял съм и хладни атестати,
за нрава ти когато стане реч.
На хората, уви, не им харесва
— а съди по делата този свят —
че смрад на вреден плевел се примесва
към мириса на нежния ти цвят,
а чувал съм и намеци злоради,
че „буренясват общите ливади“...*

70

46

*От клюките недей се тревожи —
красивите са прицел за мълвата;
слухът край всичко хубаво кръжи,
естествен като гарван в синевата.
Одумките дори — ако си чист! —
придават слава, тъй като се знае:
на розата най-прелестният лист
за червея най-лакома храна е.
Засадите надвил на младостта,
до днес си бил безгрешен пред морала,
но знай, че завистливите уста
не ще затвори тази ми похвала.*

*Не им ли даваш повод да гълчат,
за дружба с тебе ще ламти светът.*

71

*Напусна ли света, мой другче скъп,
на червеите гозба за да стана,
не ме жали! Да трае твойта скръб,
дорде звъни черковната камбана!
И нейде ако срещнеш този стих,
недей си спомня кой го е написал —
тъй нежно те обичам, че не бих
желал да помрачавам твойта мисъл.
А спомниши ли ме ты, когато аз
ще бъда пръст, недей ме споменава,
зашто, чул ме назован на глас,
тоз мъдър свят — все същият тогава! —
със присмех току-виж те оскърбил,
задето си ме спомнил, другче мил!*

72

*Светът се би учудвал за какви
достойнства мои бил си с мене близък,
затуй подир смъртта ми забрави,
че имал си любим със дар тъй нисък.
Не го ли сториш, от немай-къде
ще трябва да прибегнеш до измама,
която би могла да ми даде
способности, каквито в мене няма.
И затова — лъжса за да не би
да опетни душата ти правдива,
ти името ми с мене погреби,
та двама ни позор да не покрива:
от своите стихове червя се сам,
и теб заради тях ще те е срам.*

73

*Аз зная, есента ти виждаш в мен,
която брули листи пожълтели
от клона гол — храм, сякаш разрушен,
във който звънки хорове са пели.
Ти виждаш в мен деня, когато той
след залез слънце с мрак се чер намята
и бързо нощ, изпълнена с покой,
отнася сякаш в нищото земята.
Ти виждаш в мен мъждеещия плам,
когато вече с пепел се загръща,
във смъртното си ложе свил се там,
където с младост е бучал могъща.
И знам: затуй по-скъп за теб съм аз,
защото е раздялата пред нас.*

74

*Но не тъжи. Когато злата Смърт
в ареста си безсрочен прибере ме,
на тези рими паметникът твърд
за мен ще ти напомня дълго време.
Четейки ги, от туй, което бях,
ще имаш ти, което е най-ценно;
земята ще получи само прах,
ти — мойто съдържание нетленно.
Какво ще си загубил? Хладен труп,
отпадък, който в глината ще гние,
това, което всеки скитник груб
със ножа си могъл би да добие.*

*А в дар ще имаш главното от мен
във този стих, на тебе посветен.*

75

*Мой дъжд при суша, мой насыщен хляб,
ти мъчиши ме с онази страсть, която
пече скъперника на огън слаб
при мисълта за скътаното злато.
Ту радвам ти се, ту страхът свиреп
от идещата старост ме потиска,
и ту ламтя сами да бъдем с теб,
ту всички да ни виждат ми се иска.
Бях вчера до пресита угостен,
а гладен съм за порцията дневна
и нямам радост или блян, освен
че днес си с мен, че утре ще те срещна.*

*Така меня се всеки ден по дваж:
сега бедняк — след малко богаташ.*

76

*Защо в стиха ми нови багри няма,
ни образи, на мода в наши дни?
Защо за причудливост по-голяма
не хвърлям някой поглед настрани?
Защо ми е и гамата такава,
че бързо ѝ отгатват всеки звук,
и всяка моя думичка издава,
че текстът е от мен, а не от друг?
О, тъй е то, защото вечна тема
на моите стихове сме ти и аз.
Виж слънцето, което се въззема
над хълма тъмен в утринния час —
на него е подобно мойто слово —
все старо е и всяко утро — ново.*

77

*„Стареем!“ — огледалото ти казва;
„Лови мига!“ — часовникът шепти;
а джобното бележниче^[5] запазва
каквото ще запишеш в него ти.
И в бръчките ще виждаш ти отсреща
гробове със разчинати уста;
и черната стрелка ще те подсеща,
че Времето пълзи към Вечността;
а вписваши ли на бялата хартия
каквито мисли ражда ти умът,
след време ще ти връща тя ония,
които инак могат да умрат.*

*От мен тез три поуки приеми ти
и дни ще те очакват плодовити!*

78

*Тъй често ти на дарбата ми плаха
бе муза благосклонна и добра,
че други на това ми завидяха
и също тъй заскърцаха с пера.
Ликът ти, сторил немия да нее,
неукия научил да лети,
издига, който знания владее,
във още по-високи висоти.
Но моя стих недей да подценяваш —
той цял от твоя чар се е родил;
ти чуждите най-много подобряваши
откъм изкусност и изящен стил,
а моят, недодялан, без наука,
на теб дължи си цялата сполука.*

79

*Додето само моите слова
те славеха, за теб те бяха скъпи,
но болната ми Муза след това
пред друг певец бе длъжна да отстъпи.
Разбирам, твойте качества безчет
не са за дарби като мойта слаби,
но знай все пак, че твоят нов поет,
каквото ти е дал, от теб го граби.
Приписва ти разсъдък — той е твой;
изящество — окрал ти е лицето;
не може да измисли нищо той,
което да не е от теб отнето.*

*Така че милостта си ти мери —
той плаща ти със твоите пари.*

80

*Страхувам се, за теб когато пиша,
понеже знам, че те възпява друг,
чиято дарба е далеч по-висша
от моя беден стих на самоук.
Но ти море си, а пък то поддържа
различни кораби, затуй и аз
нахалната си лодка ще отвържда,
помамен от високия талаз.
На твойта плитка помощ се надявам,
а оня нека гази твойта глъб —
потъна ли, какво пък представлявам
пред него — галеон^[6], могъщ и скъп?
Ако успее той, пък аз загина,
нали за туй пак ти ще си причина!*

81

*Кого от двама ни частът жесток
ще стигне пръв, съдбата само знае,
но споменът за теб ще е без срок,
а моят няма седмица да трае.
Теб злата смърт не ще те заличи,
а моите име ще потъне в бездна,
ти гроб ще имаш в хорските очи,
когато аз в земята ще изчезна.
За теб стихът ми лек ще бъде склеп
и след смъртта на всички днеска живи,
четците бъдни пак ще бъдат с теб
и шепнейки словата ми правдиви,
устата, гдето ражда се дъхът,
живота ти с нов дъх ще продължат.*

82

*За моята Муза, знам, не си сгоден ти
и затова приемай и чети
римуваните чужди комплименти,
чието вдъхновение си ти.*

*Тъй дивен външно, тъй душевно чуден,
не стигат ти похвалите от мен,
та нови да си търсиши си принуден
във модите, менящи се през ден.*

*Търси ги, ала знай: накрай, отпратил
лъжите на цветистия език,
ще видиш, че правдивият приятел
правдиво е рисувал твоя лик.*

*За тез, които тен естествен имат,
излишен е и загрозяващ гримът.*

83

*Не смятах, че ликът ти се нуждае
от грима на словесния портрет,
и мислех си, че твойта красота е
над силите на бедния поет.*

*По тез причини си мълчах, защото
си мислех, че понеже жив си ти,
ще проличи как слабо е перото
пред чудото на твоите черти.*

*За този грях сега от теб си патя,
но горд съм, че не съм ти навредил,
когато мойте ревностни събрата
погребваха те в мъртвия си стил.*

*О, вярвай: в твоя поглед живот има,
със нашите слова неизразима!*

84

53

*За тебе кой изрекъл би възхвала
по-висша от това, че ти си ти;
ти, който въплъщаваш идеала
и мярката на всички красоти?
Поетът, който малко не поправи
модела си, не е добър поет,
но теб ако правдиво той представи,
без всякакъв хвалебствен етикет,
да, само ако просто те препише,
какъвто си, украсите спестил,
туй копие ще бъде вече висше
признание на неговия стил.*

*Но знай, от твойта жажда да те хвалят,
похвалите към тебе се развалят.*

85

*Без глас е моята Муза днес, когато
доучувам омърлушен и унил,
как чужди Музи със пера от злато
възнасят те в изящния си стил.
След всеки химн, умело изработен,
доказващ учен вкус и усет фин,
аз само като псалт малограмотен
обаждам се със глупаво „Амин!“
„Така е!“, „Точно тъй!“ — прибавям своите
съгласие, щом в хор те хвалят те...
Но тайно казвам повече, за който
във мислите ми може да чете.*

*Хвали ти тях за думите големи,
но мен ценни за мислите ми неми!*

86

*Дали стихът му горд, издул платна
към тебе, обещаващ скъпа плячка,
потисна моите мисли до една
и още неродили се, ги смачка?
Или духът му, таен ученик
на древни духове, стиха смрази ми?...
Не, нито той, ни сонмът му велик
от нощни гости сплаши мойте рими.
Дори със сянката на оня свой
водач духовен, да, дори и с нея
не би могъл да ме принуди той
пред неговия звук да занемея.
Но ти го одобри и аз тогаз,
останал без кураж, загубих глас.*

87

*Прощавай, твърде скъп си ти за мене.
Аз връщам ти безценния залог.
Дългът ти до стотинка погасен е
със лихвите и в искания срок.
Ти даде ми се в дар по своя воля,
без аз да съм заслужил за това —
не мога безвъзмездно да те моля
да ми дадеш над себе си права.
Навярно подценил си се тогава
или случайно надценил си мен,
но явно няма как да продължава
контрактът ни, от грешка породен.
Сън беше всичко. Крал видях се в него.
Очи отварям — кралството ми де го?*

88

*Когато ме презреш и между нас
започне спор за светската присъда,
знай, твоята страна ще взема аз
и ревностен защитник ще ти бъда.
За себе си добре осведомен,
ще им разкажа приказка такава,
че, честна дума, щом загубиш мен,
не малко ще спечелиши откъм слава.
Но чернейки се сам, и аз мотив
ще имам, знай, да тържествувам тайно,
зашто, като видя те щастлив,
ще бъде мойто щастие безкрайно.*

*Така към теб изпълнен съм с любов,
че всичко да понасям съм готов!*

89

*Разкрий ми, че за някой мой порок
напускаш ме, и аз ще го призная;
кажи, че съм например кривоног —
ще куцам на живота си до края.
Не можеш ме покрити с черен срам
във своя опит да се оправдаеш,
тъй както аз ще се очерня сам,
узная ли, че толкоз го желаеш.
Ще те оставя с други да дружиш,
не ще изричам името ти, мили,
че казано от мене, току-виж,
издало ни, че нявга сме дружили.
Със себе си за теб ще встъпя в бой —
тоз, който ти е враг, е враг и мой!*

90

*Така че удряй, с удар бърз и кратък,
сега, когато в кръг съм от врази!
Недей да го отлагаш за нататък,
сега ме напусни и намрази!
Не ща да дойде след отбоя твоят
подготвен напад с цялата си мощ
тъй, както рука призори пороят
след дългата и пълна с вятър нощ.
— Оставям те! — кажи. Но не когато
от дребните беди ще съм сломен —
сега, сред тях, със бреме непознато
скръбта да се стовари върху мен,
така че при сравнението с нея
на днешните си болки да се смея!*

91

*Кой с ловкост се гордее, кой — с предци,
кой — с дом разкошен или с модни дрехи,
кой — с кучета, соколи и жребци,
кой — с хубост, кой — с воински успехи;
тъй всеки тук си има дребна страсть,
различна във зависимост от нрава,
но мен една огромна в свойта власт
държи ме и над всичко побеждава.
Ти, скъпи мой, си тази страсть за мен,
пред теб са нищо род, пари, соколи;
за мене, с любовта ти награден,
останалите боси са и голи.*

*Но зная, ах, напуснеш ли ме ти,
богатството ми в миг ще отлети!*

92

*Но ти все пак не можеш ми избяга,
ти мой ще си до сетния ми ден,
защото, щом оставиш ме, веднага
ще литне и животът ми от мен.
Не ме е страх от злото най-голямо,
по-малкото за мене щом е смърт;
усещам се спокоен, смел и спрямо
промените на чувствата ти твърд.
Каквато и съдба да ми отсъдиш,
аз срещам я с усмивка на уста.
О, най-върховно щастие: да бъдеш
щастлив и в любовта си, и в смъртта!*

*Но в мислите ми грешката е тая,
че можеш да ме мамиш, без да зная...*

93

*И тъй, със вяра в тебе ще живея,
без чувствата ти истински да знам,
като съпруг измамен: той до нея,
а тя — лицето тук, сърцето там.
Защото как, кажи, ненавистта си
издали биха твоите очи?
От други в хладни погледи, в гримаси
укриваното чувство си личи,
а тъй си ти създаден от небето,
че даже лоша мисъл да си скрил,
все нежност и любов е туй, което
излъчва се от образа ти мил.*

*Дано не бъдеш плод със суха ядка...
като на Ева ябълката сладка!*

94

*Знам някои, които не раняват,
макар да притежават тази власт,
вълнуват други, а сами остават
студени, не обгаряни от страсти;
над тях небето с право ръси дари
и те ги и опазват, и множат;
на своите лица са господари,
когато всеки друг им сторва път.
Да, цветето, за своя радост дивно,
украса е на летните ни дни,
но става — знай! — от плевел по-противно,
щом грозната зараза го плени.*

*Най-ниско пада най-доброто, мили,
най-зле миришат лилиите гнили.*

95

*Как прелестен и мил при тебе става
позорът, който, с хубостта ти слят,
подобно червей в роза разрушава
на името ти цъфналия цвят!
В забавите ти който се опита
наклонности да види недобри,
неволно порицава те с възхита
и хвали те, когато те кори.
Какъв дворец красив си е избрала,
заселвайки се в теб, порочността,
как скриват се петната под воала
на твойта миловидна красота!*

*Да, имаш чар, но умно действай с него:
и твърдия кинжал ръжда яде го.*

96

*Един греха ти с буйност оправдава,
друг казва: „Младост“, трети — „Жарка кръв“;
от грях и смях ти правиш смес такава,
че всеки съдник твой те брани пръв.
И както върху пръста на кралица
е камък скъп и късчето стъкло,
тъй в тебе недостатъци редица
добиват благородно потекло.
Какво би сторил в овчата кошара
вълкът, да бе със вид на агнец мил!
Така и ти, използваш ли си чара,
ах, колко ли сърца би съблазнил!
Не го прави! Тъй всичко в нас едно е,
че чувствам твойто име като свое.*

97

*Как хладно беше времето, в което,
о, радост моя, бях далеч от теб;
как мрачно и студено бе небето,
какъв Декември духаше свиреп!
А всъщност беше топло, беше есен,
разстлала красоти нашир и длъж,
вдовица сякаш с тежък плод, понесен
от жара на покойния й мъж.
Но този неин добив бе за мене
невесел като радост на сирак,
зашто ти си моето цъфтене
и вред без теб за мен е хлад и мрак,
и в песните на птичетата има
уплаха пред настъпващата зима.*

98

*Когато бях далеч от теб, Април
бе тъй облъхнал цялата природа,
че и Сатурн^[7], уж винаги унил,
танцуваше, засмян, на небосвода.
Бе пролет, както — помниши ли? — преди:
със бистри небеса и глъчка птича,
но песен тя във мен не породи,
не ме подмами с цвят да се накича.
Април — художник сякаш — бе видял
цвета на твойто чело, твойте устни,
та в розата и в крина снежнобял
съзирах техни копия изкусни
и сам-самин, със бляна си нелеп
залъгвах се с тез намеци за теб.*

99

*Упрекнах теменужската: отгде
бе взела своя лъх и цвят приятен;
как дръзнала бе тя да ти краде
румянецца, дъха ти ароматен?
Във крина бял ръката ти видях.
А риганът ти бе отнел косата.
Две рози твоя свян и твоя страх
ми спомняха със своите два цвята.
А трета бе окрала кръв и сняг
от твоя лик; и зарад таз простъпка,
проникнал тайно в нея, злобен враг
подяждаше ѝ розовата пъпка.
Да, гдето виждах цвете да цъфти,
приятелю, във него беше ти.*

100

*Къде си, Музо, та те няма тук,
при този, който силата ти дава?
Дали не унижаваш своя звук,
хабейки го за работа дребнава?
Нехайнице, върни се и върни
във звънка реч прахосаното време,
стиха си дай, където се ценят
и откъдето тласък нов ще вземе!
Лика на моя скъп, ленивке, виж,
и в него зли бразди ако съзреш ти,
то сили напрегни да заклеймиш
летежса на годините зловещи,
и хубав прослави го, във ущърб
на Времето със острия му сърп!*

[1] Адонис (мит.) — Красив младеж от Библос, обичан от Афродита, който бил разкъсан от глиган. Темата е развита от Шекспир в поемата му „Венера и Адонис“. ↑

[2] Елена (мит.) — Става дума за Хубавата Елена. Тя била съпруга на цар Менелай и открадната от Парис, станала причина за Троянската война, възпята в „Илиадата“ на Омир. ↑

[3] „... Марсовия меч...“ — Марс бил бог на войната в гръцкия пантеон. ↑

[4] „... Косача злобен“ — Смъртта по Шекспирово време била представяна като старец с коса в ръка. ↑

[5] „... огледалото... часовникът... джобното бележниче...“ — По всяка вероятност сонетът е придружавал тези предмети, изпратени в дар на адресата. ↑

[6] Галеон — Голям платноходен кораб от епохата на Възраждането. ↑

[7] Сатурн (мит.) — Римски бог на земеделието. Планетата, носеща неговото име, имала мрачно, охлаждащо влияние върху човеците. ↑

101–154

101

*Ленива Музо, със какво, кажи,
ще обясниш, че все така не пееш
за хубостта, незнаеща лъжи,
на милия, от чийто дъх живееш?
Ще кажеш, Музо, че от багрила
естествената хубост няма нужда,
че верността е винаги била —
ще кажеш — на хвалебствията чужда.
„Доброто и така си е добро“ —
недей се с тези думи оправдава:
от теб, държаша моето перо,
 зависи отвъд гробната му слава.*

*Възпей го и лика му съхрани
красив и млад за бъдещите дни!*

102

*За своята обич аз мълча, макар
тя днес да е по-силна и дълбока —
с разгласа, подходяща за пазар,
превръщаме ний чувствата си в стока.
И аз преди бях тихен глашатай,
но те тогава бяха в първа слава —
и славеят най-звънък е през май,
а лятото щом дойде, се смълчава.*

*И не че е по-малко сладко то
от пролетта на първите му трели,
но лете всяко клонче и листо
от птичия цвъртеж са затрептели.*

*Затуй и аз гласа си заглуших —
не ща да ти дотегне моят стих.*

103

*Aх, плод тъй беден музата ми дава
при случай тъй добър, че вижда Бог,
предметът ѝ без нейната прослава
оказва се по-ярък, по-висок.*

*Затуй не ме упреквай, че не пиша,
а виж се в огледалото си сам —
ще видиш лик, чиято прелест висша
ме хвърля във безсилие и срам.*

*Нима могъл бих нещо тъй богато
да ощетя, художник неумел —
нали с това бих сторил грях, когато
да славя твоя чар е мойта цел,
а повече от мене би ти дало
едно обикновено огледало?*

104

*Ти никога не ще си стар за мен.
Красив си днес тъй, както бе тогава...
Три зими снеха накита зелен
на три лета от китната дъбрава,
три есени донесоха ни хлад,
три пролети листенца свиха в зноя,
а ти си млад тъй, както беше млад,*

*когато моят поглед срещуна твоя.
Но както уж недвижната стрелка
в действителност се движи по числата,
тъй, знам, и ти мениши се. И така
възклика в зло предчувствие душата:
— Окайвам, бъдни роде, твоя дял:
какво е красота не си видял!*

105

*Не, идолопоклонство аз не бих
нарекъл любовта, пламтяща в мене,
но истина е туй, че моят стих
на теб, на теб едничък посветен е.
Красив си ти и със сърце добро,
и верен във сърдечното си чувство,
и затова е моето перо
еднообразно в своето изкуство.
„Красив, добър и верен“ — в него туй
са трите думи най-употребими;
„Красив, добър и верен“ — ти ги чуй
как сладко се преплитат в мойте рими!
„Красив, добър и верен“ — три черти,
които си събрали единствен ти.*

106

*Четейки в стари повести и песни
как авторите пишат във захлас
за дами и за рицари чудесни,
живели много време преди нас,
усещам аз от техните възвали
на вежди, пръсти, къдрици, уста,*

*че те във стих да сложат са желали
такава като твойта красота,
но, види се, лицето ти прекрасно,
уви, да предадат не са могли,
понеже са го виждали неясно,
забулено в оракулски мъгли.*

*И как да могат? Ний край теб живеем
и пак ни липсва реч да те възпееем.*

107

*От днес ни моят страх, ни всички сбани
пророчества на тоя свят широк
ще смеят да твърдят, че любовта ни
обречена била на кратък срок.*

*След дълго затъмнение^[1], отново
луната смъртна блесна най-подир
и взели си обратно злото слово,
пророците вещаят вечен мир.*

*В това балсамно време смях и песни
в едно със любовта разцъфват пак
и страшна за тълпите безсловесни,
Смъртта пред моя стих прегъва крак.*

*Нетленен, той по-дълго ще те пази
от бронзовите кралски саркофази.*

108

*Как бих могъл със старото мастило
хвала да ти въздам по начин нов;
поновому какво би изразило
богатството на моята любов?*

*Знам, нищо! И познатото ни слово,
изречено във онзи първи час,
като молитва, всеки ден отново,
все същото „мой!“, „твой!“ ти шепна аз.
И с него любовта ни чувства свежи
изказва — чуй я! — с моите уста
и бръчките не ще да забележи,
а кара да ѝ служи старостта.*

*И време ѝ е уж да е умряла,
а вижд я само: в цветът и мирис ѝяла!*

109

*Макар отсъстввал дълго, дружес мил,
поязвай ми, неверности не крия —
по-трудно бих на теб изневерил,
отколкото на себе си самия.
Душата ми е в теб, със теб едно.
Загубих се, но върнах се веднага,
и ей ме, мия своето петно
със рукала по бузите ми влага.
Недей мисли, че колкото и, знам,
в мен плътската ни слабост да злорадства,
могъл бих тъй, за нищо да отдам
сандъчето със твоите богатства.
Защото този свят, от теб лишен,
о, Розо моя, нищо е за мен!*

110

*Да, вярно е: по път се плъзнах лош,
на шут пред обществото се направих,
продадох си най-ценното за грош,*

*за нови чувства стари изоставих.
И вярно е и туй, че замижах
пред лошото, но искрено се кая;
какво си ти — какво са те, разбрах,
и знай, че сетна грешка ми е тая!
Приключено е всичко. Своя глад
не ще изострям вече с гозби нови.
За мен си ти отново богът млад,
аз — твоят роб, щастлив, че е в окови.
Приют ми отреди като преди,
в ковчежето на своите гърди!*

111

*Упреквай за делата ми не мен,
а злобната богиня с колелото^[2],
която ме дамгоса роб роден,
зависим от вкуса на обществото.
Тъй както със изцапана ръка
е вечно бояджията на вълна,
и мойта същина, уви, така
с греха на занаята ми е пълна.
Затуй прости ми, и ще стана нов,
напълно непознат за теб самия!
Като болник изплашен съм готов
горчивите ти лекове да пия!
О, дай ми прошка — тя сама дори
нездравото във мен ще изцери!*

112

Но твойта нежна милост изличи

*печатата, лепнат ми от обществото;
не ме е страх, щом твоите очи
приемат ме с доброто и със злото.
Ти мой си свят и само твоят съд
ме вдига в небеса и хвърля в бездни.
На всички други съдници гласът
се сблъсква с правилата ми железни!
Като змията^[3] в Библията слух
за хули и ласкателства не давам
и туй, че към съветите съм глух,
със тези свои думи оправдавам:
В сърцето ми ти тъй си вкоренен,
че щом те няма, няма свят за мен!*

113

*Откакто се простихме с тебе, мили
очите ми, във плен на мисълта,
способностите свои са сменили
със нещо като зряща слепота.
Така че всичко тутка — цвете, птица —
което в своя обсег хващат те,
изменяйки се в тяхната зеница,
не стига мисълта ми въобще.
Защото всичко — мъртво или живо —
те виждат само с твоите черти:
море и връх, противно и красиво,
орел и гълъб — всичко туй си ти!
Тъй вярна е на тебе мисълта ми,
че кара моя поглед да ме мами.*

114

*Дали ума ми, с тебе коронясан,
залъгват царедворците-очи,
или действително в кръга, опасан
от снопчето на техните очи,
най-грозното и най-нищожно нещо
добива херувимския ти лик,
от любовта преобразено вещо
с изкуството на учен алхимик^[4]?
Ах, първото е: мамят ме очите.
Познават те вкуса на своя крал.
А моят ум наивен и открит е,
и вдига той отровния бокал.*

*Но аз не им се сърдя, друже мили,
те първи от отровата са пили.*

115

*Излъгах, че „по-жарка от това
не би могла да бъде любовта ми!“ —
не мислех, че за тези ми слова
сегашният пожар ще ме посрани.
Но питам се: пред Времето тиран,
което съдбините ни владее,
разкъсва клетви, срива план след план,
над царствени решения се смее,
как можел съм да предполагам аз —
тъй сигурен в несигурното само —
че чувството, в мен пламнало тогаз,
ще стане подир време по-голямо?*

*Но пък Амур? Не е ли той дете?
Би трябвало да знам, че ще расте!*

116

*Не, бракът между чисти духове
препятствия не бива да признава —
погрешно любовта се тъй зове,
когато на промени се поддава!
О, не, маяк е тя, висок и як,
незнаещ страх пред бясната природа,
звезда е тя на бродника моряк,
със точна висота на небосвода.
Такава тя е в мене. И макар
да ни бразди челата и страните,
не може да я спре Косачът стар
да трае до завършека на дните.
Не е ли тъй, не съм за нея пял
и любещи светът не е видял!*

117

*Приемам, обвини ме, че небрежно
съм срещал твойте милости към мен,
че съм разсрочвал плащането нежно
на дружбата, дължима всеки ден,
че съм прахосвал с люде не дълбоки
часа за теб, приятелю мой драг,
че често съм отплавал във посоки,
отвеждащи далеч от твоя праг;
да, струпай в делото на мое име
догадки и вини, каквито щеш,
във мерника на своя гняв вземи ме,
но изстrelа не бързай да дадеш,
защото знай, че моята защита
ще каже: „Беше с цел да го изпита.“*

118

*Тъй както преди ядене се взима
отвара от нагарчащи листа
или с рицин, от страх пред болест мними,
си вкарваме самички болестта,
така и аз, макар от сладостта ти
пресита да не чувствах ни за миг,
прибегнах до лекарства непознати,
преди да бъда истински болник.
И тази предпазливост на сърцето,
предварваща измислени беди,
направи болестта да дойде, гдето
бе властувало здравето преди.*

*И тъй разбрах: от теб с познанства нови
човек не се лекува, а се трови.*

119

*Дали бях сълзи на сирена пил,
извлечени чрез колбите на ада,
та бях, щастлив, на себе си немил
и в ужас от добитата награда!
И как потъвах в пъкления грях,
когато се усещах, стигнал рая;
как очните си ябълки въртях,
ликуващ и готов да се покая!
Но има полза от провала, щом
след зло доброто по-прекрасно става.
Отново изградена след разгром,
израства любовта ни дваж по-здрава.*

*И ей ме, грешник, връщам се назад,
след загуба трикратно по-богат!*

120

*Днес радвам се, че имаш грях към мене —
при спомена, как мъчих се тогаз,
под бремето на своя грях колене
би трябвало сега да сгъна аз.*

*Защото, ако аз съм те потресъл,
тъй както мен тогаз потресе ти,
то страдаш адски; а жесток и весел,
не чувствах аз това да ме гнети.*

*О, ако бях си спомнил за оная
ужасна нощ на укори и срам,
от теб взел пример, бързо щях да зная
балсама изцелител да ти дам!*

*Но твоят грях за моя е предплата,
взаимно днес изплащат се те двата.*

121

*Ах, днес е по-добре да си порочен,
отколкото нарочен за такъв,
когато те осъжда съд задочен,
насъскан от завистническа стръв!
Нима е редно блудници шпиони
кръвта ми буйна да наричат срам
и шайка похотливци да ме гони
за туй, в което грях не виждам сам?
Аз съм, какъвто съм. И тез, които
се целят в мен, улучват своя грях.
Възможно е, отсято с друго сито,
да вземе майто право връх над тях,
освен ако приемат, че земята
изцяло от порока е залята!*

122

*Без малкия бележник — твой подарък —
записан си ми ти във паметта;
във нея пребиваваш дваж по-ярък,
отколкото в нетрайните листа.*

*И този текст в ума ми и в сърцето
все тъй ще се допълва и расте
до края на света или додгдето
не се стопят в забравата и те.*

*За ценност като теб неизмерима
бе малък твоят дар, и — грях не грях —
понеже в мен по-сигурно те има,
да го даря на другого посмях.*

*Но знай, че който записки си прави,
допуска, че могъл би да забрави.*

123

*Не, Време, ти не ще ме промениш!
Презирам твойте нови пирамиди.
Най-пресният съвременен фетиш
във миналото може да се види.
Но ний живеем кратко и в захлас
оказваме на всичко ново прием,
и мислим, че родено е от нас,
наместо в древността да го открием.
Отхвърлям твойто „някога“ и „днес“
и не изпадам в глупава почуда
пред нявгашни лъжи или пред тез,
които раждаш днеска в треска луда.*

*Кълна се, неизменен ще съм тук,
на теб и на косата ти напук!*

124

*Да беше любовта ми плод потаен
на светски помисли, била би тя
играчка на Фортуна, цвят нетраен,
неотличим сред хиляди цветя.
Но тя е твърдина, свръхкрепка сграда,
която не заплаща рабска дан,
презираща ласкателска обсада
и пристъп на васал онеправдан.
Тя няма страх пред ничия интрига
и гербът ѝ е траен и могъщ,
държава суверенна, тя не вдига
стъбло при слънце, за да клюмне в дъжд.
Тоз, който според модата играе,
ще потвърди, че истина това е!*

125

*Защо ми е над твоята глава
пред хората да нося балдахина,
да зидам „вечни“ сгради от слова,
които подир ден ще са руина?
Не съм ли виждал не един до днес,
презрял добрия вкус на простотата,
да готви някому чудата смес,
а после да остава с пръст в устата?
Стиха ми като нафора вземи,
изискани подправки в него няма,
но казва той как искрено, сами,
взаимно одаряваме се двама.*

*Доносници платени, марш оттук —
без силни сте пред честния му звук!*

126

*О, нежни момко, спиращ със ръка
на Времето жестоката стрелка,
ти крепнеш и растеш, хлапако мили,
когато вехнем ний и губим сили.
Обаче знай, сред общия разпад
Природата те пази свеж и млад,
зашто иска с тебе връх да вземе
над вечно побеждаващото Време,
обаче, младо, ти не се лъжи —
тя бави, но не ще те удържи:
призовка сетна то ще ѝ отправи
и край на твойте весели забави!*

127

*Доскоро беше редно да се смята
за тъмното, че грозно е без спор^[5],
но днес е то на почит по земята,
а светлото покрито е с позор,
зашто туй, че дамите модерни
природата надхитрят всеки час,
със сянка на съмнение зачерни
добрата чест на светлото у нас.
Затуй на моята любов очите
са черни, сякаш жалят в черен креп
онези, чийто смугъл чар укрит е
под светъл грим, кощунствен и нелеп.
И тъй добре ѝ траурът отива,
че „смугла“ става равно на „красива“!*

128

*Как често, моя музико, щом ти
със помощта на звънките клавиши
накараши моя слух да затрепти
в съгласие с хармониите висши,
аз чувствам се от ревност обладан
към тез дъсчици нагли и изкусни,
затуй, че те целуват твойта длан,
измествайки несмелите ми устни,
и бих направил смяна с тези, ах,
натрапчиви танцуващи дръвчета,
щастливи — като живи — че по тях
целувката на пръстите ти шета.*

*Но щом ще побеждава наглостта,
на тях дай пръсти, а на мен — уста!*

129

*Безрамен разход на духа — това е
мигът на похотта. А дотогаз —
пламтеж-ламтеж, сласт, страсть — тя мир не знае
и груба, дива, сляпа буйства в нас;
могъща нужда, подир малко чужда,
омразна и влечаща като стръв,
заситена, след миг се тя пробужда,
бушува и бунтува плът и кръв;
лов яростен, гонитба всекичасна,
безумие — преди, по време, след —
сега блаженство, после скръб ужасна,
днес миг бленуван, утре призрак блед...*

*Но кой отблъсва чудната наслада
на този рай, отвеждащ ни във ад?*

130

*Устата ѝ не са корали нежни;
очите ѝ не са съвсем звезди;
тя няма „къдри-злато“; „преспи снежни“
не бих нарекъл нейните гърди.
Не ѝ е „бяла лилия“ ръката;
страни „същински рози“ няма тя;
дъхът ѝ не напомня аромата,
излъхван от априлските цветя.
Не пърха като нимфа тя, признавам;
гласът ѝ като арфа не звъни;
но все таки, Бог вижда, не я давам
за никоя от „дивните жени“,
залъгвани от другите поети
със хиляди сравнения превзети.*

131

*Ти, смугла моя, мъчиши ме със власт,
която на красивите отива,
понеже знаеш, че за мойта страсть
си слънчев лъч и драгоценост жива.
Но според други трудно твоят тен
би някого накарал да въздиша.
Не споря, ала колкото до мен,
обратното готов съм да подпиша.
И в доказателства от мойта гръд
въздишки се изтръгват всекичасно.
— Не е тя черна — всички те мълвят, —
лице тя има като слънце ясно,
а грозната мълва е май дошла
от черното на нейните дела.*

132

*Очите ти обичам. И узнали,
че твоето сърце ми дава гръб,
те гледат ме под траурни воали,
съчувствуващи на черната ми скръб.
Ах, слънцето не толкова отива
на изтоха във дрезгав утрин час,
Луната пълна по не е красива
на запада сред черния атлас
от тези две очи, скръбта си мека
разливащи по смуглото лице!
О, тази им тъй дивна милост нека
ти облече и твърдото сърце,
та моето в ответ да му признае,
че черното най-висша красота е!*

133

*Проклинам теб, задето окова
и мъчиши с мен и моя мил приятел —
не ти ли бе достатъчно това,
че сам във твойта клетка съм препатил?
От мен отнел ме, взорът ти жесток
и него ми открадна безвъзвратно;
теб, себе си и него, вижда Бог,
загубих аз и разпнат съм трикратно.
Сърцето ми, ключарко, заключи,
но неговото в мойто да остава
от твоите мъчители-очи
ще бъде то опазено тогава.*

*Но няма как — понеже в твой съм плен,
то твой е и плененият от мен!*

134

*Признал съм го за твой, щом аз самия
постъпил съм в залог на твоя плам,
и „второто си аз“ за да добия,
за откуп съм готов да ти се дам.
Но ти отказваш, а и той — не иска,
защото ти си хитра, той — пък — мек,
и вместо мен — неподозиращ риска —
подписал е да бъде твой навек.
Сега, лихварко с поглед безпощаден,
ти двама ни държиши в затвор студен
и аз на него станал съм досаден,
макар че твой длъжник е зарад мен...*

*За пръв път срецам алчност като таз
пусни поне единия от нас!*

135

*„Ухажвам, Искам, Любя“ — в мойто УИЛ^[6],
не чуваш ли, тез три слова ги има,
пък аз единствен мил не съм ти бил
от многото ти Уил-овци, любима.
Но ти за своя Уил ще имаш кът
във своето пристанище безбрежно;
не могат други „Уил“ да те влекат,
а своя Уил да не приемеш нежно.
Морето виж — от край до край вода,
а гълта дъждовете без насита —
и ти не можеш да не кажеш „да“
на своя Уил с молбата му открита.*

*Ухажва, Иска, Люби той, а ти,
ах, УИЛ-а му веднъж не приюти!*

136

*Ако душата те упреква, че
със своя УИЛ си прекалено близка,
кажи ѝ, че страстта ти те влече
и твоето желание го иска.*

*„Ухажвам, Искам, Любя“ — с тоз девиз
пусли ме във сърцето си горещо! —
Какво е единицата сред низ
от толкоз други? Просто нищо-нешо!
Но чуй зова ми пълен със копнеж,
пусли ме между многото, любима,
и вярвай ми, тогаз ще разбереш,
че втори смисъл името ми взима,
видяла как, надвиг и победил,
„Умира И Ликува“ твоят УИЛ!*

137

*Любов, дете с превързани очички^[7],
с очите ми какво направи ти,
та в туй, което грозно е за всички,
да виждат несравними красоти?
Защо, когато спряха те наслуки
във залива, открыл за всеки съд,
помогна им с лъжовните си куки
към лудост и сърцето да влекат?
Защо и то, наивно, още счита
за свой имот общинската мера;
защо порочността не вижда, скрита
под маската невинна и добра?*

*Обърнах гръб на правдата и ето,
таз твар ми взе очите и сърцето!*

138

*Аз знам, че тя ме мами, и все пак
във клетвите ѝ вслушвам се, защото
желая да ме смята за новак
във тънките игри на обществото.
Тъй, мислейки, че тя ме чувства млад,
макар да знам, че знае възрастта ми,
аз вярвам уж на нейния похват,
а тя — на мойте старчески измами.
Защо не можем възраст и лъжи
един на друг да си признаем ние?
Но любовта край правдата кръжи,
а старостта годинките си крие.
И лъжем се взаимно тя и аз
и всичко по вода е между нас.*

139

*Недей ме принуждава сам с лъжи
да оправдавам твоите измени;
с две думи мигновено ме смажи,
не ме убивай с мъки извратени!
Кажи: „Обичам друг“, а не страна
да гледаш, покрай теб като минавам!
Защо ти е таз бойна хитрина,
когато и така ти се предавам?
Аз казвам си: понеже носят смърт,
очите ѝ, когато в мен ги впие,
към друга цел тя в порив милосърд
насочва ги, за да не ме убие.
Но ти не ме жали, бий в мене ти!
Предсмъртните ми мъки съкрати!*

140

*Бъди разумна, както си жестока,
с презрение не ми обръщай гръб,
че, току-виж, на думите потока
избълвал нетърпимата ми скръб!
По-мъдро е да ме изльжеш даже,
гнева ми туй могло би да възпре —
нали е длъжен лекарят да каже
на смъртника, че тръгва на добре?
Защото без надежда за сполука
и тебе, току-виж, оклеветя,
а този свят подхваща всяка клюка,
каквато и ужасна да е тя.*

*Затуй недей въртя очи, при все че
сърцето ти е, знам, от мен далече.*

141

*Във същност не очите, а сърцето
увлече се по този образ твой;
напук на тях то люби туй, в което
те виждат недостатъци безброй.
Не ти се радват и ушите също,
и ноздрите харесват те едва,
изобщо не особено могъщо
ти властваши над петте ми сетива.
Но нито те, ни разумът ми хладен
успяват да склонят сърцето в мен
пред теб да не пълзи със поглед жаден,
подобно на васал пред суверен.*

*Но в мъките това ми е награда:
все ти ме вкарваш в грях и мъчиш в ада.*

142

*Да, любя те във грях и ти на мен
мъстиши затуй с омраза и забрава;
но моят грях, със твоите сравнен,
осъждане съвсем не заслужава;
във всеки случай не от таз уста,
печатите си сложила червени
под толкова измами на сластта
и толкова съпружески измени.
Не се дразни, че те ухажвам аз,
тъй както ти сама ухажваш други
смили ли се, и милостта към нас
не ни отказва своите услуги.*

*А милост ако няма в твойта гръд,
безмилостен към теб ще е светът.*

143

*Виж, младата стопанка в двора как,
подгонила побягналата птица,
оставя своя мъничък юнак
след нея да реве, прострял ръчица.
Със пламнал лик, във шумния си лов
увлечена, забравила за всичко,
не чува тя отчаяния зов
на малкото, останало самичко.
Така и ти си хукнала след туй,
което от прегръдките ти бяга,
пък аз те моля изоставен: — Чуй!
Върни се, приюти ме, моя драга!*

*Хвани тогова, който ти е мил,
но утеши и плачещия Уил!*

144

*За моя дух два духа помежду си
се борят — аз ги виждам — всеки миг:
млад хубав ангел с къдри златноруси
и злобна дяволица с мургав лик.
Със цел по-бързо да ме вкара в ада,
останал без водач и адвокат,
коварно дяволицата напада
със зла съблазън ангела ми млад.
Следейки боя, аз боя се вече,
че тя успява с черния си план,
и щом от мен те скрият се далече,
представям си го в нейния казан.*

*Но тъй ли е, не знам. Ще го узная,
когато тя прогони го накрая.*

145

*„Ах, мразя...“ — каза таз уста,
която Купидон извая,
но и попречи милостта
да каже „мразя те“ до края;
видяло как бледнея аз,
сърцето и възпра езика,
във чийто говор дотогаз
бях чувал музика да блика,
и сякаш утро разцъфтя
след нощ на ярост и омраза,
щом изречението тя
с усмивчица не доизказа
и удара смекчи свиреп
с две мили думички: „... не теб“*

146

*Душа нещастна, ядко на плътта,
нападана от страсти денонощно,
защо гладуваш вътре в нищета,
а кичиш свойта къща тъй разкошно?
Защо се грижши тъй за този дом,
нает за кратко и строен нездраво?
За себе си, душа, купувай, щом
наследник му е червеят по право!
Тъпчи се във ущърб на тази плът,
с която храним ний смъртта всеядна,
дордете тъй съсухри я гладът,
че даже тя, Смъртта, да свърши гладна
Когато смърт Смъртта ни сполети,
завинаги безсмъртна ще си ти.*

147

*Във буйна треска, болен от любов,
жадувам туй, което ме уврежда,
и разумът ми, лекар мой суров —
усещам го — загубил е надежда.
Сърдит, загдето болният не ще
от неговия опит ум да вземе,
той билките си сбра и въобще
напусна ме, и вече смърт зове ме.
Без него съм загубен. В трескав смут
въртя се аз и чувствам, иде краят,
и явно, че съвсем като на луд
словата ми и мислите блуждаят,
щом теб наричам „светла благодат“,
която си катран и нощ, и ад!*

148

*Дали очите Любовта смени ми,
та виждат всичко с облик променен,
или съм луд да смятам, че са мними
картините им, прашани към мен?
Красива ако си, защо тогава
в обратното светът ще се кълне?
Ако не си, това ще означава,
че той правдив е, а очите — не...
И тъй ще е: разплакани, неспали,
те виждат всичко тук по начин нов;
на сълзите със течните воали
замрежва ги лукавата Любов,
за да не видим с ясен поглед ние
какви измами Нейна Милост крие.*

149

*Как можеш, о, Жестока, да твърдиши,
че чувството ми станало е хладно,
когато виж как предан съм ти, виж,
как себе си ти жертвам безпощадно!
Нима дружил съм някога с твой враг
или ласкал съм който с теб студен е?
Не стена ли при първия ти знак
на леко порицание към мене?
Или съм се показвал уязвен
от твоя оскърбителна забава,
когато даже най-доброто в мен
най-лошото във тебе обожсава?
Добре, лиши ме от вода и хляб —
ти любиш зрящите, пък аз съм сляп!*

150

*О, кой ти даде толкоз страшна сила
със свойта слабост да цариш над мен,
та ясното ми зрение надвила,
ме караш на нощта да казвам ден?
Как правиш тъй, че всяко от тия
постъпки твои, плод на мисъл зла,
да ми изглежда, сякаш по магия,
по-светла от най-светлите дела?
И как със всеки повод да те мразя
ти правиш любовта ми да цъфти?...
Презират ме, че името ти пазя —
не ме презира в хор със тях и ти!*

*Обикнал в тебе всичко недостойно,
достоен съм за твойта обич двойно.*

151

*Не, съвест младостта ми не признава,
суровият ѝ гнет не ме гнети,
и съдница недей ми, мила, става,
когато по-виновната си ти!
Зашото твойта царствена съблазън
задръжските ми кара да мълчат,
така че моят дух, от нея смазан,
отвързва непокорната ми плът.
А тя туй чака — горда и могъща,
пришпорва тя в турнира боен кон.
А след триумфа в пажче се превръща
и прави ти почителен поклон...*

*Така че не кори страстта ми млада —
тя в твоя чест въздига се и пада.*

152

*Клетвопрестъпница е любовта ми,
но твоята е двойна може би:
разбила нежна клетва, ти измами
и оня, за когото я разби.
Ала защо осъждам тъй честта ти
за две лъжливи клетви, като знам:
не два, не два, а цели двайсет пъти
изричал съм лъжливи клетви сам!
Кривейки съвестта си и езика,
аз клех се — на очите си напук —
че си добра, че верност в тебе блика,
че образът ти, като ничий друг,
е дивен, мил... А за лъжи такива
човек направо в пъкъла отива!*

153

*Веднъж след лов, почувствал се без сила,
потънал Купидон във сън дълбок
и нимфа на Диана^[8] угасила
главнята му във близкия поток.
От туй водата в него закипяла
и в нея забълбукал пламък скрит,
така че болни от страната цяла
привлича днес тоз извор лековит.
Но богът пак от взора ти разпали
главнята си и с нея пална мен,
и ей ме край водите, но едва ли
ще бъда от мощта им изцелен —
вълшебен лек за болката ми има
пак само във очите ти, любима!*

154

*Веднъж Амур на меката поляна
заспал и своя факел изтървал:
вой девственици, жрици на Диана
Във своя целомъден ритуал
преминали край него и едната,
най-милата и прелестна от тях,
съгледала му факела в тревата,
откраднала го, тръпнеша от страх,
и хвърлила в течащ наблизо ручей,
така че той от неговия плам
целебен станал... Аз съм имал случай
да му опитвам силата и знам:
уви, любовен плам водата сгрява
но тя любовен плам не изстудява.*

[1] „.... След дълго затъмнение...“ — По тълкуването на този пасаж се спори: според едни той е свързан с победата над испанската Велика армада (1588 г.), според други — с реално лунно затъмнение (1525); според трети и четвърти — с годината, в която кралица Елизабет преминала благополучно опасна точка от хороскопа си (1595 г.) или оздравяла от тежка болест (1599). ↑

[2] „.... богиня с колелото...“ — Става дума за Фортуна, римска богиня на щастието, случая и успеха, изобразявана с рог на изобилието, изсипваща монети, или с превързани очи, стъпила върху въртящо се колело. ↑

[3] „.... като змията...“ — Според поверието от Шекспирово време змиите били лишени от слух. ↑

[4] „.... изкуството на учен алхимик...“ (мит.) — В средновековието една от целите на алхимиците била откриването на начин за получаване на злато от неблагородни метали. ↑

[5] „.... грозно е без спор...“ — По Шекспирово време русите жени били считани за по-красиви от тъмнокосите. ↑

[6] УИЛ — В оригинал сонетът е изграден върху друга играсловица. Съкращението на „Уилям“ означава и страстно желание.

↑

[7] „... дете с превързани очички...“ — Става дума за римския бог на любовта Купидон, изобразяван обикновено като момченце, често сляпо, въоръжено с лък и стрели. ↑

[8] Диана (мит.) — Диана била римска богиня на лова, покровителка на девствениците, често отъждествявана с хладната луна. ↑

Издание:

Уилям Шекспир. Сонети

Издателство „Захарий Стоянов“, София, 1999

Художник: Петър Добрев

Коректор: Соня Илиева

ISBN 954-739-058-9

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.